

CONCEPT

Managementletter 2021

Gemeente Waterland



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Aan het college B&W van gemeente Waterland
Pierebaan 3
1141 GV Monnickendam

18 februari 2022

Geacht college,

Hierbij ontvangt u onze tussentijdse bevindingen met betrekking tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente voor het boekjaar dat eindigt op 31 december 2021. We hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in overeenstemming met ons controleplan 2021. Onze zienswijzen, bevindingen en aanbevelingen zijn open en constructief besproken met de ambtelijke organisatie.

Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met onze overeenkomst d.d. 3 mei 2021 en ons controleplan 2021 d.d. 22 november 2021.

In deze rapportage hebben wij onze bevindingen en observaties opgenomen ten aanzien van uw interne beheersing voor zover wij deze hebben geëvalueerd in het kader van de jaarrekeningcontrole. Naar haar aard kent de managementletter een kritische toonzetting. De inhoud van ons rapport is echter bedoeld om richting te geven aan de organisatie. Wij signaleren, constateren en doen aanbevelingen zonder een waardeoordeel te willen geven.

Het rapport bestaat uit drie delen. Deel 1 geeft onze visie op en bevindingen ten aanzien van uw interne beheersing en de uitvoering van uw ontwikkelplannen.

Deel 2 beschrijft de actuele ontwikkelingen voor uw organisatie. Deel 3 blikt vooruit op de jaareindecontrole en behandelt de meest relevante aandachtsgebieden.

Wij willen graag van deze gelegenheid gebruik maken om u en uw medewerkers te bedanken voor de prettige samenwerking die we ervaren hebben tijdens onze werkzaamheden.

Graag bespreken we de inhoud van dit verslag met het college van B&W en de auditcommissie. Mocht u nog vragen hebben, aarzelt u dan niet om contact met ons op te nemen..

Met vriendelijke groet,
Q-Concepts Accountancy B.V.

drs. Erik Kalnenek RA

Ronny Schuijt MSc RA





Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onze belangrijkste verbetervoorstellen

1. Er ontbreekt een duidelijke zichtbare visie op interne beheersing en de positie van de (verbijzonderde) interne controle daarin. Naar onze mening is het gewenst om een dergelijke visie zichtbaar te ontwikkelen en actief te implementeren. Dit vraagt een [fundamentele keuze](#) van de organisatie ten aanzien van de inrichting van de organisatie langs de 'three lines of defence'. (Urgent)
2. Gezien de omvang, kasritme en samenwerkingsvorm, vormt het project [Galgeriet](#) naar onze mening een groot risico voor de financiële stabiliteit van de gemeente. Wij hebben geconstateerd dat de financiële beheersing van het project gedurende 2021 niet altijd toereikend is geweest. Daarnaast behoeft de samenwerking en cultuur binnen de project-organisatie en werkgroep Financiën dringend verbetering. Wij raden u aan om deze verbetering op korte termijn te realiseren. (Urgent)
3. Een belangrijke verbetering in de interne beheersing van het project Galgeriet is het tot stand komen van een financieel [dashboard](#). Het vormt naar onze mening een goede basis om de financiële beheersing structureel vorm te geven. Wij raden u aan om de kwaliteit van de in het dashboard opgenomen prognoses en verwachtingen verder te verbeteren. (Urgent)
4. De gemeente beschikt niet over een (actuele) frauderisicoanalyse. Zeker met uw ambitie om te komen tot een rechtmatigheidsverantwoording raden wij u aan om een [interne frauderisicoanalyse](#) op te stellen. Wij raden u aan om de VIC-functie actief te betrekken bij het opstellen van de frauderisicoanalyse en het actief beheersen van deze risico's. (Urgent)
5. De [prestatielevering](#) binnen het inkoopproces dient te worden verbeterd. Het ontbreekt aan een eenduidige werkinstructie waarin is opgenomen welke werkzaamheden budget-verantwoordelijken moeten uitvoeren bij het goedkeuren van een factuur en welke bewijsvoering voor het vaststellen van de prestatielevering noodzakelijk is. Tevens ontbrak gedurende 2021 een ondergrens voor het formeel vaststellen van de prestatielevering. (Urgent)
6. Wij geven u in overweging om met ingang van het nieuwe boekjaar alsnog een [grondexploitatiecomplex](#) door de raad te laten vaststellen. Naar onze mening bevorderen de bepalingen uit het BBV ten aanzien van de interne beheersing van grondexploitatie de informatievoorziening naar de raad, alsmede de algehele financiële beheersing van het project. (Normaal)
7. Er zijn weinig [formele procedures](#) ingeregeld binnen de organisatie. Werkzaamheden vinden veelal ad hoc plaats, waarbij medewerkers handmatig eigen overzichten bijhouden. Naar onze mening is een eenduidige opzet van de processen en procedures een voorwaarde voor een interne beheersing die toereikend is om als kleinere organisatie in control te zijn. (Normaal)
8. Het [normenkader](#) dient verder ontwikkeld te worden. Door de raad vastgestelde begrotingen en beheerplannen zijn nog niet opgenomen. Daartegenover staat dat enkele wetten, verordeningen en raadsbesluiten zonder financiële beheers-handelingen wel onderdeel zijn van het normenkader. Wij bevelen u aan om het normenkader in 2022 verder te ontwikkelen. (Normaal)



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onze belangrijkste mededelingen

9. Voor het controlejaar 2021 geldt dat wij onze controle vrijwel volledig gegevensgericht uitvoeren. Overigens hebben wij op dit moment geen aanleiding om te veronderstellen dat de planning van de controle niet gerealiseerd kan worden.
10. Voor onze controle gebruiken wij de [VIC](#)-functie als intern beheersingskader. In deze situatie gebruiken wij uw VIC-functie als een belangrijke informatiebron om kennis te verkrijgen van de gemeente en zo richting te geven aan onze controle.
11. Wij willen aandacht vragen voor de [kwetsbaarheid](#) van de huidige VIC functie, zowel kwantitatief als qua kennis van specifieke wet- en regelgeving. Voor een gemeente van uw omvang heeft het de voorkeur dat de VIC wordt uitgevoerd door een medewerker die zich gericht bezig houdt met dergelijke controles, over de specifieke kennis beschikt op het gebied van de BADO en BBV en adequaat vervangen kan worden bij langdurige afwezigheid.
12. Om de [prestatielevering](#) door de zorgverleners vast te stellen wordt tot op heden volledig gesteund op de productie-verantwoordelingen van deze zorgverleners. Hierdoor bent u voor de rechtmatige uitvoering van de processen binnen het sociaal domein, maar ook voor de tijdige afronding van uw jaarrekening, afhankelijk van derde partijen.
13. De volledigheid van de [huuropbrengsten](#) kan niet worden gewaarborgd. Tevens is er in de huidige situatie geen eenduidigheid in de inhoud van de overeenkomsten en de registratie van de gegevens, in het bijzonder ten aanzien van voorwaarden en indexatie.
14. Er zijn diverse [externe ontwikkelingen](#) die effect (kunnen) hebben op de jaarrekening, interne beheersing en de uitvoering van de VIC. De belangrijkste zijn:
- Diverse gewijzigde drempelbedragen;
 - Notitie Accountantscontrole van de rechtmatigheids-verantwoording bij decentrale overheden
 - Afspraken in de nieuwe Cao Gemeenten 2021-2022;
 - Publicatie Notitie paragraaf Bedrijfsvoering.
15. Wij hebben enkele [aandachtspunten](#) gesignaleerd die specifieke aandacht vragen zijn bij het opstellen van de jaarrekening 2021. De belangrijkste zijn:
- De uitsplitsing van de voorzieningen op basis van artikel 55 BBV;
 - De classificatie en waardering van het project Galgeriet;
 - De volledigheid en onderbouwing van de onderhoudsvoorzieningen;
 - De toelichting op de kostendekkendheid van gemeentelijke heffingen;
 - De juistheid en rechtmatigheid van de openstaande investeringskredieten.
 - Afspraken in de nieuwe Cao Gemeenten 2021-2022;
 - Publicatie Notitie paragraaf Bedrijfsvoering.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle

Reikwijdte van de controle

Scope van de controle

Risico's in de controle

Speerpunten van de auditcommissie



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Reikwijdte van de controle

In onze methodiek plannen en voeren wij onze controle uit op basis van een top-down risicobenadering. Hiermee streven we naar een zo efficiënt mogelijke controle waarbij continu de kwaliteit wordt gewaarborgd. Als basis voor de controleaanpak hebben wij een gezamenlijke risicoanalyse opgesteld. Deze risicoanalyse is gebaseerd op 27 processen en posten in de programmarekening die op basis van de (bijgestelde) begroting 2021 naar verwachting materieel zijn voor de jaarrekening. Hierbij letten wij vooral op de volgende oorzaken van de risico's:

- Er is sprake van een verhoogd frauderisico, omdat de interne beheersing door het management kan worden omzeild. Dit gaat veelal om individuele transacties met een hoge waarde of om transacties en processen met een verhoogde politieke betekenis;
- Er is sprake van een verhoogde kans op fouten, omdat het gecompliceerde processen en/of transacties betreft. Hierbij speelt vaak de afhankelijkheid van derde partijen een rol;
- Er is sprake van een verhoogde mate van subjectiviteit bij het bepalen van de posten in de programmarekening, in het bijzonder wanneer het management schattingen moet maken om tot de waardering van de post te komen.

De omvang van de processen en de risico-inschatting (hoog, gemiddeld, laag) bepaalt de manier, timing en diepgang van het uit te voeren testwerk, alsmede de speerpunten van onze controle. Hierbij hanteren wij voor 2021 een uitvoeringsmaterialiteit van € 300.000.

Onze controleaanpak is naast het controleren van de jaarrekening gericht op het verbeteren van uw bedrijfsvoering inclusief digitalisering hiervan. In onze controle hanteren wij daarvoor het '3 lines-of-defence' model. Dit model geeft handvatten om te beoordelen waar in de interne beheersing risico's worden ondervangen. De verschillende lines-of-defence staan voor de volgende plaats in de interne beheersing:

- de eerste lijn: in het primaire proces, onder verantwoordelijkheid van de proceseigenaar.
- de tweede lijn: in de ondersteunende processen zoals financiën en control, waar controlemaatregelen zijn ingericht om fouten te signaleren.
- de derde lijn: in uw (verbijzonderde) interne controle achteraf.

Dit hebben wij in onderstaande figuur samengevat.

	1 ^e lijn Lijnmanagement	2 ^e lijn Ondersteuning	3 ^e lijn Interne controle
	Teams	Financiële adviseurs en controllers	IC-functie
Gemeente	• Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen • Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C producten	• Ondersteunt de afdelingen bij de optimalisering van de primaire processen. • De administratie voert bij de verwerking een aantal primaire controles uit op de 1e lijn.	• De IC voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel kritische processen. • Adviseert over verbetering in de 1e en 2e lijn
Qconcepts	• Adviseert (met de IC) preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces • Geeft feedback om leesbaarheid/informatiewaarde P&C documenten te verhogen	• Adviseert preventieve interne controlemaatregelen in het ondersteunende proces en de IT • Geeft adviezen om effectiviteit control-werkzaamheden te vergroten	• Adviseert/klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak • Maakt zoveel als mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de IC



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle

Reikwijdte van de controle

Scope van de controle

Risico's in de controle

Speerpunten van de auditcommissie



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Scope van de controle

Processen in scope met hun omvang en risicoprofiel

De volgende processen aan de uitgavenzijde van de jaarrekening zijn door ons onderkend. Hierbij hebben wij aangegeven wat de omvang en het risicoprofiel van het proces is.

Proces	Bedrag	Risico	In scope
Inkopen	8.047.023	Hoog	Ja
Salarissen	12.477.675	Laag	Ja
WMO-ZIN	2.143.417	Hoog	Ja
WMO-PGB	221.785	Hoog	Ja
Jeugd-ZIN	1.874.834	Hoog	Ja
Jeugd-PGB	255.369	Hoog	Ja
Participatiewet	2.825.792	Laag	Ja
Leerlingenvervoer	429.491	Laag	Ja
Verstrekke subsidies	1.936.908	Gemiddeld	Ja
Bijdragen	2.942.212	Gemiddeld	Ja
Rentelasten	22.987	Laag	Nee
Kapitaallasten	2.038.366	Laag	Ja
Voorzieningen dotaties	1.966.529	Gemiddeld	Ja
Reserve dotaties	9.700.000	Gemiddeld	Ja



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle

Reikwijdte van de controle

Scope van de controle

Risico's in de controle

Speerpunten van de auditcommissie



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Scope van de controle

Processen in scope met hun omvang en risicoprofiel

De volgende processen aan de inkomstzijde van de jaarrekening zijn door ons onderkend. Hierbij hebben wij aangegeven wat de omvang en het risicoprofiel van het proces is.

Proces	Bedrag	Risico	In scope
Algemene uitkering	-22.212.299	Laag	Ja
Ontvangen rijksbijdragen	-2.551.922	Laag	Ja
Ontvangen subsidies van derden	-30.951	Laag	Nee
Eigen bijdrage WMO	-115.000	Laag	Nee
Belastingen (WOZ, afvalstoffen, riool)	-7.007.906	Gemiddeld	Ja
Leges en rechten	-287.848	Laag	Nee
Overige belastingen	-99.429	Laag	Nee
Parkeerbelasting	-364.401	Laag	Ja
Toeristenbelasting	-709.672	Gemiddeld	Ja
Burgerzaken	-250.292	Laag	Nee
Huren en pachten	-676.613	Gemiddeld	Ja
Omgevingsvergunningen	-826.757	Gemiddeld	Ja
Overige verkopen	-758.545	Gemiddeld	Ja



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle

Reikwijdte van de controle

Scope van de controle

Risico's in de controle

Speerpunten van de auditcommissie



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



A Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Risico's in de controle

Op basis van bovenstaande analyse hebben wij de volgende significante risico's voor de controle van de jaarrekening 2021 geïdentificeerd. Tevens is opgenomen wat de aard is van de risico's.

Risico (B=algemeen risico vanuit de beroepsgroep) (W=specifiek risico voor gemeente Waterland)		Fraude	Fouten	Schattingen
1	Verschuiving tussen kredieten en budgetten op projecten met een belangrijke politieke invloed (B)	●	○	○
2	Gunning van (Europese) aanbestedingen aan bevriende partijen (B)	●	○	○
3	Inkopen zijn niet onderbouwd met tegenprestaties (B)	●	○	○
4	Grondverkoop zijn niet gebaseerd op zakelijke transacties (B)	●	○	○
5	Onjuiste verantwoording van het project Galgeriet (W)	○	●	○
6	Onjuiste berekening van tarieven rioolheffing en afvalstoffenheffing (W)	○	●	○
7	Onvolledige verantwoording onderhoudsvoorzieningen (W)	○	●	○
8	Prestaties onder de Wmo en Jeugdwet zijn niet (volledig) geleverd (W)	○	●	○
9	Europese aanbestedingen zijn niet rechtmatig (W)	○	●	○



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle

Reikwijdte van de controle

Scope van de controle

Risico's in de controle

Speerpunten van de auditcommissie



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Speerpunten van de auditcommissie

Op 22 november 2021 hebben wij ons controleplan 2021, inclusief de hiervoor genoemde risico's, besproken met de auditcommissie. Tijdens deze vergadering heeft de auditcommissie ons geen specifieke speerpunten meegegeven.





Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkeling in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onze visie op uw interne beheersing - ons algemene beeld

Wij zijn onze samenwerking in september gestart met de 'Week van Q'. In deze week hebben wij kennis gemaakt met diverse medewerkers van verschillende teams van uw organisatie. Gedurende deze week en de periode daaropvolgend hebben wij een goed beeld gekregen van uw organisatie, uw medewerkers en uw interne beheersing.

In het eerste jaar van onze samenwerking hebben wij ons tijdens onze interim-controle geconcentreerd op de volgende aspecten:

- Op hoofdlijnen in kaart brengen van uw interne beheersingsorganisatie;
- Samenwerking, begeleiding, richting geven en coaching van uw (verbijzonderde) interne controle;
- Bespreken van diverse aandachtspunten in de komende jaarrekening, zoals de verantwoording van het project Galgriet, inclusief de voor dit project ontvangen subsidie, en de volledigheid van de onderhoudsvoorzieningen;
- Ondersteunen van de concerncontroller en financiële adviseurs met vragen over de toepassing van het BBV;
- De *Lijst met opmerkingen/verbeterpunten op basis van het accountantsverslag 2019 en de management letter 2020*. Hierbij viel ons op dat de organisatie het niet altijd eens is met de zwaarte van de aanbevelingen vanuit de rapportage van de voorgaande accountant in verband met de omvang van de gemeentelijke organisatie. Dit is naar onze mening een indicatie dat deze lijst de basis kan vormen voor het ontwikkelen van een zichtbare visie op interne beheersing binnen de gemeente (zie ook hierna).

De interne beheersing is informeel ingericht

Onze conclusie is dat de interne beheersing binnen de gemeente informeel is ingericht en dat het binnen de organisatie nog ontbreekt aan een duidelijke zichtbare visie op interne beheersing en de positie van de (verbijzonderde) interne controle daarin. Naar onze mening is het met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf de jaarrekening 2022 echter gewenst om een dergelijke visie zichtbaar te ontwikkelen en actief te implementeren. Dit vraagt een fundamentele keuze van de organisatie ten aanzien van de inrichting van de organisatie langs de [drie lijnen van defensie](#). Hieronder hebben wij onze belangrijkste observaties voor u samengevat:

Geen eenduidige zichtbare visie op interne beheersing

Wij hebben gemeente Waterland leren kennen als een kleine organisatie die nagenoeg alle wettelijke taken en de daarbij behorende processen in eigen beheer uitvoert. De consequentie hiervan is dat een beperkt aantal medewerkers verantwoordelijk is voor verscheidenheid aan processen. Hierdoor is het niet altijd mogelijk om adequate controletechnische functiescheiding te realiseren in de uitvoering van de processen. Daarnaast vraagt de uitvoering van de primaire processen veel tijd en energie van de huidige formatie, waardoor beperkt tijd aanwezig is voor het uitvoeren van interne controle binnen de eerste lijn.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkeling in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onze visie op uw interne beheersing - ons algemene beeld

Het gebrek aan interne beheersing in de primaire processen (zijnde de eerste lijn) kan worden opgevangen door een goed functionerende tweede en derde lijn. Wij hebben geconstateerd dat de gemeente Waterland niet beschikt over een volwaardige tweede en derde lijn. In beginsel kan de functie van de tweede lijn worden ingevuld door de financieel adviseurs. In de dagelijkse praktijk zijn zij echter op veel belangrijke dossiers een verlengstuk van de uitvoering in de eerste lijn, zoals bij het project Galgeriet. De derde lijn wordt op dit moment uitgevoerd door de concerncontroller. Het heeft de voorkeur in een gemeente met de omvang van Waterland dat de concerncontroller vanuit een onafhankelijke positie het grotere geheel kan bewaken binnen de organisatie en een positieve invloed heeft op de lerende organisatie, maar niet primair belast is met detailcontroles. Daarnaast zijn de uitgevoerde interne controles op onderdelen ter vervanging van het ontbreken van deze controle in de eerste lijn en niet om te toetsen of de interne beheersing binnen de eerste lijn effectief heeft gewerkt.

Geen eenduidige opzet van processen en procedures

Er zijn weinig formele procedures ingeregeld zoals procesbeschrijvingen en centrale digitale vastleggingen. In plaats daarvan vinden veel werkzaamheden ad hoc plaats, houden medewerkers eigen overzichten bij en wordt er nog veel gebruik gemaakt van handmatige overzichten en vastleggingen. Hierbij steunt de organisatie sterk op de ervaring van individuele medewerkers. Bij personeelsverloop gaat daarom kennis verloren en hebben nieuwe medewerkers moeite om zich de aan hen toewezen taken en processen efficiënt eigen te maken. Het gevolg is dat ook deze nieuwe medewerkers hun eigen overzichten en een eigen werkwijze ontwikkelen.

Naar onze mening is een eenduidige opzet van de processen en procedures een voorwaarde voor een interne beheersing die toereikend is om als kleinere organisatie in control te zijn. Daarom raden wij aan om prioriteit te geven aan het uitwerken van deze opzet. Hierbij vinden wij het van belang dat u uw eigen wensen en behoefte voor ogen houdt. Het is ons opgevallen dat uw medewerkers veel waarde hechten aan de mening van de accountant bij het inrichten van de processen, de wijze waarop taken en verantwoordelijkheden worden uitgevoerd en de vorm waarin specificaties of resultaten worden aangeleverd. Wij zijn echter van mening dat wij niet uw bedrijfsvoering kunnen inrichten, maar hooguit met u mee kunnen denken en handvatten kunnen aanreiken. Uiteraard doen wij dit graag.

Wij raden u aan om bij het opstellen van de procesbeschrijvingen de balans tussen rechtmatigheid en doelmatigheid in het oog te houden, en niet te vervallen in verstikkende procedures omdat uw accountant dan makkelijker kan controleren. Deze balans bepaalt u zelf, in samenspel tussen gemeenteraad, college en organisatie. Hierbij betreft u ook soft-controls. Op basis van de zichtbare en bewezen integriteit, leiderschap en transparantie van bijvoorbeeld de gemeentesecretaris, college en raadsleden wordt een organisatiecultuur gecreëerd waarbij doelstellingen worden gerealiseerd en risico's adequaat worden beheerst, zonder te vervallen in bureaucratische processen en procedures die geen waarde toevoegen aan uw burgers. De VIC-functie controleert dit mechanisme als onderdeel van haar interne controleplan. Als externe accountants beoordelen wij deze principes in hun totaliteit.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkeling in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onze visie op uw interne beheersing - ons algemene beeld

Ons voorstel in de ontwikkeling van de interne beheersing

Na afloop van de controle van de jaarrekening 2021 willen wij de organisatie graag ondersteunen in de ontwikkeling van een visie op interne beheersing en de positie van de (verbijzonderde) interne controle daarin, die passend is voor de gemeente Waterland. Hiertoe gaan wij graag in gesprek met het managementteam en een eventuele nieuwe portefeuillehouder. Dit past in de reis die wij met u zijn aangegaan om de organisatie naar een hoger niveau te brengen.

Naar onze mening dient de organisatie een visie te ontwikkelen op de interne beheersing en de positie van de (verbijzonderde) interne controle, waarbij er sprake is van een aantal scenario's:

1. Het formeel inrichten van de organisatie met processen, procedures en zichtbare controletechnische functiescheiding in de eerste lijn gedurende het gehele jaar. Hierdoor komt de organisatie zichtbaar in control en is het mogelijk voor de tweede en derde lijn om hun rol op een effectieve manier uit te voeren. De controle achteraf geschiedt door middel van een zuivere Verbijzonderde Interne Controle gericht op het door middel van een onderbouwde risicoanalyse vaststellen dat de interne beheersing binnen de organisatie goed heeft gewerkt, alsmede het doen van concrete aanbevelingen om de interne beheersing te verbeteren;
2. De informele organisatie in stand houden en 'het slot op de deur' in de vorm van een volledig gegevensgerichte controle verstevigen. Naar onze mening vraagt dit om een uitbreiding van de huidige capaciteit binnen het team Control die zich uitsluitend op rol van intern controleur kan richten;

3. Een mengvorm van de voorstaande scenario's, waarbij de risico's in kaart gebracht worden en per proces stelselmatig onderbouwde keuzes worden gemaakt hoe de interne beheersing wordt ingericht en welke rol de (verbijzonderde) interne controle hierbij kan hebben. Tevens raden wij aan om in deze risicoafweging mee te nemen in welke mate (regionale) samenwerking of volledige uitbesteding van (wettelijke) taken en processen kan bijdragen aan de verbetering van de interne beheersing van de organisatie als geheel.

Op basis van de door u gemaakte fundamentele keuze kunnen wij onze interim-controle de komende jaren specifiek maken en u voorzien van gerichte aanbevelingen om de interne beheersing verder vorm te geven, passend binnen uw wensen en kaderstelling.

Impact op de controle van de jaarrekening 2021

Voor het controlejaar 2021 geldt dat wij onze controle vrijwel volledig gegevensgericht uitvoeren. Dit doen wij mede op basis van de door de concerncontroller uitgevoerde (verbijzonderde) interne controles. Overigens hebben wij op dit moment geen aanleiding om te veronderstellen dat de planning van de controle niet gerealiseerd kan worden. Wel signaleren wij dat wij vanwege de status van de interne beheersing van de organisatie meer controle-uren nodig hebben dan verwacht. Hierover zullen wij binnenkort overleg voeren met de griffier.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkeling in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onze visie op uw interne beheersing - frauderisicoanalyse

Risicomanagement - frauderisico's

Uw gemeente beschikt niet over een interne frauderisicoanalyse

Reeds meerdere jaren is fraude binnen de publieke sector een belangrijk onderwerp van gesprek. De maatschappelijke aandacht voor dit onderwerp heeft ervoor gezorgd dat meer en meer wordt verwacht dat het college en de directie zelfstandig een interne frauderisicoanalyse opstelt. Een dergelijke analyse helpt de organisatie om frauderisicofactoren te identificeren en te beheersen. Hierdoor kan fraude zoveel mogelijk worden tegen gegaan.

De gemeente beschikt niet over een (actuele) frauderisicoanalyse. Zeker met uw ambitie om te komen tot een rechtmatigheidsverantwoording, en wellicht op een later moment een In Control Statement, is naar onze mening een interne fraudeanalyse een belangrijke voorwaarde. Derhalve raden wij u aan om als onderdeel van het in ontwikkeling zijnde risicomanagementproces een frauderisicoanalyse op te stellen en deze jaarlijks te (laten) actualiseren. Hiervoor kan het NARIS-platform goed worden ingezet.

Frauderisico's verdienen meer aandacht in de uitvoering van de VIC

Frauderisico's worden op dit moment nog niet (volledig) betrokken in de werkzaamheden van de VIC. Wij raden u aan om de VIC-functie actief te betrekken bij het opstellen van de frauderisicoanalyse en het actief beheersen van deze risico's. Deze risico's en beheersmaatregelen dienen daarbij onderdeel te worden van het Interne Controleplan.

Frauderisico's in onze controle

Tijdens onze controle hebben wij nadrukkelijk aandacht besteed aan het onderwerp fraude. Op basis van onze frauderisicobeoordeling hebben wij de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd of zullen deze bij de eindejaarscontrole uitvoeren:

- Risicoanalyse per proces waarin de drie kenmerken van fraude: rationalisatie, druk en gelegenheid zijn afgezet tegen de kans en de impact;
- Frauderisico besproken met de Auditcommissie, het college, de gemeentesecretaris en de concerncontroller;
- Beoordeeld of nevenfuncties van het college en de directie aanleiding gaven tot een verhoogd risico;
- Beoordeeld of er signalen zijn voor een verhoogd risico op fraude vanuit notulen, persberichten en andere (openbare) publicaties;
- Controle van ongebruikelijke boekingen (boekingen buiten het normale proces om) in uw administratie;
- Controle van het gunningsproces van inkoop- en aanbestedingstransacties;
- Controle van de prestatielevering in het inkoopproces.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn tot op heden geen bijzonderheden voortgekomen.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkeling in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onze visie op uw interne beheersing - risicomanagement

Risicomanagement is nog in ontwikkeling

Het risicomanagementproces is nog in ontwikkeling. Tot op heden worden risico's benoemd / bedacht vanuit het team Financiën en getoetst in het overleg met de teammanagers. Risico's worden niet actief uit de organisatie opgehaald. De bepaling van de financiële omvang en kans van voordoen worden vanuit het domein Bedrijfsvoering ingeschat en niet onderling gewogen.

Om het risicomanagementproces verder breder in de organisatie te verankeren is in 2021 een overeenkomst afgesloten met NARIS, één van de belangrijkste leveranciers van risicomanagement software. Als startpunt van de verdere ontwikkeling van het proces vindt er naar verwachting begin 2022 een 'heisessie' plaats onder begeleiding van NARIS met het managementteam waarin niet alleen het proces wordt uitgelegd, maar ook de risico's van onderaf worden geïnventariseerd, gescoord en gewogen. NARIS maakt hierbij gebruik van een statistisch onderbouwd methode, de Monte Carlo methode, die berekend wat het totaal benodigde weerstandsvermogen is onder de fictie dat niet alle risico's zich gelijktijdig zullen voordoen.

Ondanks dat het nieuwe risicomanagementproces nog verder moet worden uitgekristalliseerd, zijn wij verheugd te constateren dat het onderwerp op de agenda staat van het managementteam. Tevens zien wij de toegevoegde waarde dat de verantwoordelijkheid voor het actueel houden en bewaken van de risico's wordt onder gebracht bij de Concerncontroller.

Als belangrijkste overweging ter verdere verbetering geven wij mee om binnen de nieuwe opzet van het risicomanagementproces expliciet aandacht te hebben voor fraude- en IT-risico's.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkeling in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onze visie op uw interne beheersing - P&C cyclus

P&C documenten kunnen verder ontwikkeld worden

Tijdens onze kennismaking hebben wij diverse gesprekken gevoerd met de medewerkers die direct betrokken zijn bij de P&C cyclus. Ook hier is onze eerste indruk dat het proces informeel is ingericht. Hierdoor kost het proces relatief veel tijd en energie van de medewerkers in de organisatie. Onderstaand hebben wij een aantal aanbevelingen opgenomen die ertoe kunnen bijdragen om het P&C proces te verbeteren, en de kwaliteit van de P&C documenten te verhogen:

Werk met periodeafsluitingen

Op dit moment vindt er alleen per jaareinde een financiële afsluiting plaats. Hierdoor ontstaat er veel druk op de medewerkers om alles tijdig uit te zoeken, in de administratie te verwerken en op een gestructureerde wijze te rapporteren. Door meerdere keren per jaar af te sluiten, bijvoorbeeld bij de bestuursrapportage, is de periode beter te overzien, worden mogelijke fouten en onjuistheden eerder gesignaleerd en opgelost, worden overschrijdingen eerder zichtbaar en wordt het proces een integraal onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. Een bijkomend voordeel is dat de betrokkenheid van de eerste lijn gedurende het jaar hiermee verhoogd wordt, wat de kwaliteit van de rapportages ten goede komt. Het resultaat is dat het afsluitproces per jaareinde eenvoudiger is en bovendien minder tijd kost. Bij de periodeafsluiting worden in ieder geval aansluitingen gemaakt tussen de financiële administratie en de diverse subadministraties, worden mutaties in reserves en voorzieningen integraal geboekt, tussenrekeningen afgestemd en opgeschoond en kredieten afgesloten en waar nodig gecorrigeerd.

Sluit rapportages aan op de behoefte van de gebruikers

In de ideale situatie vormt het collegeprogramma de basis voor de strategie, domeinoverstijgende thema's en programma's en doelstellingen van de organisatie. Op basis van deze uitgangspunten worden kritische prestatie indicatoren (KPI's) en budgetten opgesteld. In de P&C documenten wordt vervolgens gerapporteerd in hoeverre de KPI's en budgetten zijn gerealiseerd, bij voorkeur in onderlinge samenhang.

Wij hebben geconstateerd dat deze ideale situatie binnen gemeente Waterland nog niet aanwezig is. De jaarstukken zijn relatief beperkt qua omvang, maar kunnen nog concreter. Er is een goede opbouw van maatschappelijk doel naar beleidsdoel en naar activiteit. De activiteiten worden echter niet altijd meetbaar gemaakt, waardoor niet altijd inzichtelijk is of maatschappelijke doelen zijn gerealiseerd. De zichtbare aansluiting tussen de verschillende beleidsdocumenten en P&C documenten ontbreekt, en de beleidsdoelstellingen zijn niet vertaald in concrete KPI's. In de bijlage bij de jaarrekening worden uitsluitend de verplichte beleidsindicatoren benoemd of algemene indicatoren die afkomstig zijn van openbare bronnen.

Wij raden u aan om samen met de gemeenteraad, college en organisatie een project te starten om op basis van de doelstellingen van de organisatie de informatiebehoefte van alle drie de partijen te inventariseren. Op basis van deze behoefte kunnen SMART geformuleerde KPI's worden opgesteld, die worden bewaakt door middel van de P&C documenten.

Onze visie op uw interne beheersing - kennis van wet- en regelgeving

Vergroot de kennis van het BBV

Uit onze gesprekken met de diverse medewerkers van de organisatie hebben wij gesignaleerd dat er binnen nagenoeg alle teams behoefte is aan verdieping van de kennis van het BBV. Dit is mede tot uitdrukking komen in het hoge aantal vragen dat wij ontvingen vanuit de organisatie tijdens de onze controlewerkzaamheden. Naar onze mening heeft het voor uw medewerkers toegevoegde waarde om een cursus in het BBV zo specifiek als mogelijk voor de gemeentelijke organisatie te maken, bijvoorbeeld door een inhouse training te organiseren. In onze ervaring leidt dit tot een beste verankering van de kennis binnen de organisatie en de individuele medewerker.

Verhoog de fiscale kennis binnen de organisatie

Gemeente Waterland valt reeds sinds 2012 onder het horizontaal toezicht van de Belastingdienst. In 2021 heeft de Belastingdienst dit horizontaal toezicht verder doorontwikkeld. Tijdens onze interim-controle waren de consequenties hiervan op de gemeente nog niet bekend.

Wij hebben gesignaleerd dat de fiscale volwassenheid binnen de organisatie verbeterd kan worden. De fiscale kennis binnen de organisatie is geconcentreerd bij een zeer beperkt aantal medewerkers. Daarnaast vindt geen interne controle plaats op de juistheid van de in de financiële administratie geboekte BTW.

Op verzoek van de gemeente heeft in 2020 een onderzoek plaatsgevonden naar de juistheid van de administratieve toepassing van het BTW-regime.

Uit dit onderzoek zijn diverse onjuistheden geconstateerd. Wij hebben begrepen dat deze onjuistheden inmiddels zijn gecorrigeerd in de financiële administratie. Overigens was een eerste belangrijke constatering dat de gemeente het zogenaamde mengpercentage prudent heeft toegepast.

Naar onze mening kan de organisatie verdere stappen zetten in haar fiscale volwassenheid door de volgende onderwerpen in de organisatie te verankeren:

- Opstellen van fiscaal beleid dat wordt gesteund en uitgedragen door de top van de organisatie ten behoeve van kaderstelling en draagvlak;
- Identificeren en actief bewaken van fiscale risico's;
- Waarborgen dat voldoende kennis in de organisatie aanwezig is voor de dagelijkse fiscale operatie, inclusief de mogelijkheid voor medewerkers voor de toegang tot relevante fiscale informatie en korte lijnen naar een extern adviseur om benodigde expertise in te schakelen;
- Fiscale beheersing waar mogelijk integreren in de bedrijfsprocessen;
- Controle van de werking van fiscale beheersmaatregelen opnemen in de (verbijzonderde) interne controle;
- Vormgeven van de fiscale beheersing in de reguliere planning & control cyclus.

Wij hebben begrepen dat u momenteel in overleg bent met de Belastingdienst om deze punten in het kader van het herziene horizontale toezicht in te richten.


 Belangrijkste boodschappen


 Aard en reikwijdte controle


 Evaluatie interne beheersing

Ontwikkeling in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen


 Actuele ontwikkelingen


 Vooruitblik jaarrekeningcontrole



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT-audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - verbijzonderde interne controle

Wij gebruiken uw VIC-functie als intern beheersingsmaatregel

In het licht van de accountantscontrole onderscheiden wij vier varianten van samenwerking tussen uw VIC-functie en ons. Deze varianten zijn ontleend aan de Notitie 'De verbijzonderde interne controle bij decentrale overheden' van de Commissie Bedrijfsvoering Auditing Decentrale Overheden (BADO). Voor onze controle gebruiken wij de VIC-functie als intern beheersingskader, de tweede variant uit de Notitie. In deze situatie gebruiken wij uw VIC-functie als een belangrijke informatiebron om kennis te verkrijgen van de gemeente en zo richting te geven aan onze controle. Op deze wijze worden risico's geïdentificeerd en ingeschat, om een basis voor het opzetten en uitvoeren van verdere controlewerkzaamheden te verkrijgen. Wij zullen in deze situatie kennisnemen van de geaccordeerde jaarplannen, de werkzaamheden en de bevindingen van de VIC-functie.

Tijdens onze interim-controle hebben we kennisgenomen van het interne controleplan en deze zoveel mogelijk afgestemd op en geïntegreerd met onze controle-aanpak. Hierbij hebben wij ons gezamenlijk bewust beperkt tot de werkzaamheden die noodzakelijk zijn in het kader van de accountantscontrole, zowel qua scope als omvang van de werkzaamheden. Tot en met eind december zijn al diverse VIC-werkzaamheden uitgevoerd en aan ons ter beschikking gesteld. Uit de gezamenlijke werkzaamheden van de VIC-functie en van ons zijn tot op heden diverse bevindingen gekomen. Deze bevindingen hebben naar verwachting geen effect op ons oordeel omdat de financiële consequenties beperkt blijven.

Wel is door de VIC-functie geconstateerd dat de aanbesteding voor de aanleg van het Sportpark in Marken met een verwachte waarde van € 650.000 heeft plaatsgevonden in strijd met het gemeentelijk aanbestedingsbeleid, de ARW en het mandaatbesluit. Omdat het aanbestedingsbeleid niet is opgenomen in het normenkader en het besluit achteraf is goedgekeurd binnen het mandaatbesluit, weegt deze onrechtmatigheid niet mee in ons oordeel.

Uw VIC is kwalitatief en kwantitatief kwetsbaar

Wij willen aandacht vragen voor de kwetsbaarheid van de huidige VIC-functie. Alle werkzaamheden, van planningsfase tot een rapportering, worden uitgevoerd door één persoon, te weten de concerncontroller, met uitzondering van de interne controle van de processen in het sociaal domein. Deze worden door een andere medewerker uitgevoerd. Hierop vindt echter geen VIC plaats door de concerncontroller. Overigens hebben wij begrepen dat deze medewerker voor de VIC-werkzaamheden de concerncontroller (tijdelijk) kan vervangen bij afwezigheid. Daarnaast signaleren wij dat de concerncontroller nog niet beschikt over alle specifieke wet- en regelgeving die wenselijk is bij het uitvoeren van de VIC-werkzaamheden. Daarbij is het ook in gemeenten met uw omvang niet gebruikelijk of wenselijk dat de VIC wordt uitgevoerd door de concerncontroller. Afhankelijk van de door u te ontwikkelen visie op de interne beheersing en de positie van de (verbijzonderde) interne controle daarin, heeft het naar onze mening de voorkeur dat de VIC-werkzaamheden worden uitgevoerd door een medewerker die zich gericht bezig houdt met dergelijke controles, over de specifieke kennis beschikt op het gebied van de BADO en BBV en adequaat vervangen kan worden bij langdurige afwezigheid. Dit is overigens geen diskwalificatie van de huidige VIC-functie.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT-audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - verbijzonderde interne controle

Graag gaan wij het komende jaar met uw VIC-functie in overleg hoe wij de VIC-functie voor de controle van de jaarrekening 2022 verder kunnen ontwikkelen en mogelijk kunnen gebruiken als interne beheersingsmaatregel (variant 3 van de Notitie). Onze samenwerking op basis van deze variant ziet er in hoofdlijnen als volgt uit:

- Jaarlijks maakt uw VIC-functie zelfstandig een controleplan waarin een risicoanalyse is opgenomen per proces. In dit plan vindt onder andere de koppeling plaats van de risico's met de controlebeweringen en de uit te voeren werkzaamheden. Voorafgaand aan het actualiseren van deze risicoanalyse besteden wij een dag samen met uw VIC-functie om door alle relevante processen te gaan, en in een brainstorm na te denken over de (status van de) gesignaleerde risico's en eventuele aanvullende risico's. Tevens besteden wij hierbij aandacht aan de belangrijkste frauderisico's, en risico's in de IT-omgeving.
- Naast een risicoanalyse is tevens in het auditplan opgenomen met welke materialiteit uw VIC-functie haar werkzaamheden uitvoert, welke concrete controles worden uitgevoerd, op welke wijze deelwaarnemingen tot stand komen en welke risico's en controledoelstellingen hiermee worden afgedekt. Wij bespreken het gedetailleerd uitgewerkte auditplan per proces met uw VIC-functie voordat deze definitief wordt. Hiermee zorgen we voor een optimale overlap tussen de risico's en uitgevoerde werkzaamheden in het controleplan, en onze risico's en werkzaamheden
- Uw VIC-functie doet de voorbereidingen van het toetsen van de interne beheersing (besprekingen met de proceseigenaren, risicoanalyses en lijncontroles). Jaarlijks bepalen we in overleg of, en bij welke processen, wij zelf aanschuiven tijdens de besprekingen.
- De teams en uw VIC-functie verrichten de controlewerkzaamheden zoals in het controleplan zijn opgenomen en leggen de genomen stappen en geconstateerde bevindingen zichtbaar vast. Hierdoor zijn de werkzaamheden voor ons controleerbaar. Wij nemen in onze controle, bij voorkeur ieder kwartaal, kennis van de werkzaamheden en bevindingen van uw VIC-functie.
- Uw VIC-functie trekt op basis van alle uitgevoerde werkzaamheden conclusies over de betrouwbaarheid van de processen en de cijfers in de jaarrekening van de gemeente. Deze conclusies vormen straks ook de basis voor de rechtmatigheidsverantwoording van het college.
- Wij toetsen deze conclusies en onderliggende werkzaamheden. We zullen op basis van een aselechte deelwaarneming, deze werkzaamheden reproduceren om te beoordelen of wij tot dezelfde bevindingen en conclusies komen. Als dit het geval is, zullen wij deze bevindingen en conclusies van uw VIC-functie overnemen. Dit betekent niet dat wij dubbel werk verrichten, maar dat wij kritisch kijken op welke wijze uw VIC tot haar oordeelsvorming is gekomen.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT-audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - verbijzonderde interne controle

Het normenkader dient verder ontwikkeld te worden

Het definitieve normenkader is opgenomen als bijlage 1 in het controleprotocol dat op 2 november 2021 is vastgesteld door het college en op 16 december 2021 is goedgekeurd door de gemeenteraad. Op basis van het ontvangen concept-normenkader hebben wij de organisatie enkele bevindingen en overwegingen meegegeven. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat voor de externe wetgeving geldt dat alleen wet- en regelgeving van belang is die bepalingen bevat over financiële beheershandelingen zoals bijvoorbeeld Europese aanbestedingsrichtlijnen. Voor verordeningen geldt dat alle verordeningen voor zover die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen onderdeel uitmaken van het normenkader. Andere besluiten van de raad, dus niet zijnde verordeningen, met een kaderstellend karakter en besluiten die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen zijn ook een verplicht onderdeel van het normenkader. Het is niet mogelijk dat gemeenteraden eigen verordeningen buiten beschouwing mogen laten bij de rechtmatigheidscontrole. Wel kan de raad besluiten dat aan bepaalde onderdelen van verordeningen geen financiële consequenties worden verbonden. Dat kan alleen als deze onderdelen niet verplicht voortvloeien uit hogere regelgeving. Derhalve geldt dat alle beleidsnota's met financiële consequenties die door de raad zijn vastgesteld, ook als deze operationeel van aard zijn, onderdeel zijn van het normenkader. Dat is een belangrijke reden waarom wij adviseren om vertaling van beleid door het college te laten plaatsvinden.

Naar aanleiding van onze werkzaamheden doen wij de volgende aanbevelingen voor de inhoud van het normenkader vanaf 2022:

- Beleidsregels die een nadere uitwerking zijn van verordeningen en raadsbesluiten worden niet opgenomen in het normenkader. Het gemeentelijk inkoopbeleid maakt hierdoor geen onderdeel uit van het normenkader. Eventuele afwijkingen van dit beleid werken niet door in ons oordeel ten aanzien van de rechtmatigheid van de lasten in de jaarrekening;
- Door de raad vastgestelde beheerplannen en eventuele grondexploitaties worden wel opgenomen in het normenkader. Deze zijn niet opgenomen in het normenkader 2021. Wij zullen deze wel meenemen in onze controlewerkzaamheden;
- De door de raad vastgestelde begroting en tussentijdse rapportages worden opgenomen in het normenkader. Deze zijn niet expliciet opgenomen in het normenkader 2021. Wij zullen deze wel meenemen in onze controlewerkzaamheden;
- Wetgeving, verordeningen en raadsbesluiten zonder financiële beheershandelingen maken geen onderdeel uit van het normenkader. In het normenkader 2021 zijn deze wel opgenomen, zoals de Archiefverordening gemeente Waterland 2014 en Verordening dode gezelschapsdieren Waterland 2012.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - IT-audit en data-analyse

Interne beheersing van uw IT-organisatie nog niet beoordeeld

Tijdens onze interim-controle besteden wij specifiek aandacht aan de interne beheersing binnen uw IT-organisatie. Helaas hebben wij onze werkzaamheden niet tijdig kunnen afronden omdat gelijktijdig met onze interim-controle de ENSIA controle is uitgevoerd. Hieraan hebben wij op verzoek van de organisatie prioriteit gegeven. Eventuele bevindingen die uit onze werkzaamheden voortkomen rapporteren wij in ons rapport van bevindingen bij de jaarrekening 2021.

Data-analyse kan bijdrage aan een efficiënte en effectieve VIC

In de jaarrekeningcontrole maken wij gebruik van diverse data-analyse tools die ondersteunen bij het uitvoeren van het controle-proces. Dit betreft bijvoorbeeld RobotX, waarbij primaire gegevens (eenmalig vastgelegd, bijvoorbeeld ontvangen inkoopfacturen) vanuit geautomatiseerde systemen op automatische wijze worden vergeleken met de originele brondocumenten. Daarnaast maken wij veel gebruik van betaalanalyses, waarbij bankdata wordt geëxtraheerd vanuit de bankapplicatie en worden gevalideerd en gestructureerd.

Voor het analyseren van de processen zijn process mining technieken bijzonder goed geschikt, waarbij op basis van procesgerichte data beoordeeld kan worden hoe processen daadwerkelijk uitgevoerd zijn en of processtappen door de juiste medewerkers uitgevoerd zijn.

Ook bij de uitvoering van de VIC-werkzaamheden zijn wij van mening dat het gebruik van data-analyse technieken bijdraagt aan de effectiviteit en efficiëntie van de verbijzonderde interne controles. Om bruikbare controle-informatie op basis van data-analyse te verkrijgen, is het echter van belang dat de data relevant en betrouwbaar is.

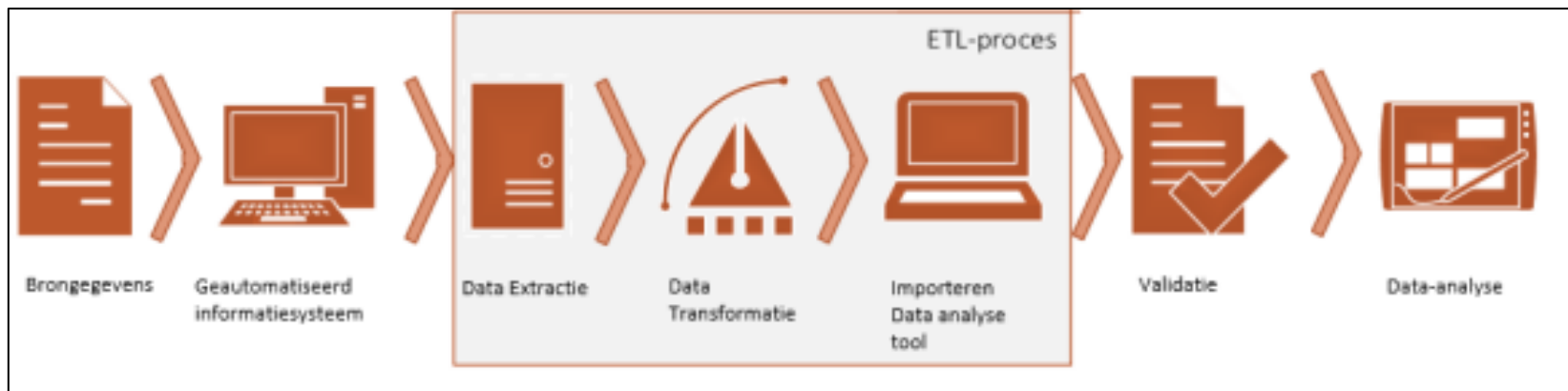
Relevante data

De relevantie van de data gaat over logische samenhang met, of invloed op, het doel van de controlemaatregel die geïdentificeerd is. Bijvoorbeeld de controlemaatregel die gedefinieerd is in de Participatiewet dat enkel personen van 18 jaar of ouder een uitkering ontvangen. De data die voor deze analyse gebruikt wordt, is relevant indien het databestand de personen bevat die een uitkering hebben ontvangen in een bepaalde periode, inclusief de geboortedatum per persoon. Hiermee kan beoordeeld worden aan welke personen uitkeringen zijn verstrekt en of betreffende personen 18 jaar of ouder zijn op moment van uitkering.

Betrouwbare data

Om de betrouwbaarheid van de te gebruiken data te kunnen waarborgen, dient de volledigheid, accuratesse en authenticiteit vastgesteld te worden.

Evaluatie interne beheersing - IT-audit en data-analyse



De validatie stap richt zich op het vaststellen van de betrouwbaarheid van het gegenereerde bestand dat gebruikt gaat worden voor het uitvoeren van de data-analyse. Specifiek voor de betrouwbaarheid van de data extractie geldt dat vastgesteld wordt dat de juiste parameters en 'queries' gebruikt worden om te komen tot het databestand voor de data-analyse. Hiermee wordt voor een groot gedeelte de volledigheid van het databestand geborgd.

Op het moment dat is vastgesteld dat de data in uw systemen relevant en betrouwbaar zijn, is het mogelijk om data te analyseren en conclusies te trekken op basis van de uitkomsten van deze analyses. Graag gaan wij in 2022 met uw organisatie, in het bijzonder met uw VIC-functie, in overleg hoe data-analyse u kan helpen in het effectief en efficiënt controleren van uw processen om te komen tot een goed onderbouwde rechtmatigheidsverantwoording door het college. Hiervoor stellen wij graag onze data-analyse tools aan u ter beschikking.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - bevindingen in de processen

Project Galgeriet

In december 2019 is gemeente Waterland een realisatieovereenkomst aangegaan met marktpartijen voor de fasen 1 tot en met 4 voor de herontwikkeling van het projectgebied Galgeriet naar een locatie voor wonen en andere functies. In deze realisatieovereenkomst is onder andere bepaald dat de herontwikkeling zal plaatsvinden in de door marktpartijen gezamenlijk opgerichte juridische entiteit Projectontwikkeling Galgeriet B.V. Op basis van de laatste verwachtingen bedragen de totale opbrengsten voor dit project € 32,0 miljoen en de totale kosten ongeveer € 21,5 miljoen, waardoor er een positief projectresultaat verwacht wordt van € 10,5 miljoen.

Gezien de omvang, kasritme en samenwerkingsvorm vormt dit project naar onze mening een groot risico voor de financiële stabiliteit van de gemeente. Het is de verwachting dat de eerste opbrengsten niet eerder dan in 2023 zullen worden ontvangen, terwijl nagenoeg alle uitgaven op dat moment al hebben plaatsgevonden. Daarbij komt dat Projectontwikkeling Galgeriet B.V. pas verplicht is om de koopsom te betalen als zij zelf 70% van de woningen heeft verkocht. Dit houdt in dat het leveringsrisico voor een belangrijk deel voor rekening komt van de gemeente. Ten tijde van onze controle waren er nog geen feitelijke verkoopovereenkomsten hiervoor opgemaakt, mede omdat er een verschil van inzicht bestaat met de marktpartijen. Daarnaast is nog niet bekend welke bovenwijkse voorzieningen gerealiseerd moeten gaan worden, wat de kosten zijn en wat de omvang is van deze kosten.

Samenwerking en cultuur binnen projectgroep moet beter

De interne beheersing van de projectactiviteiten is vormgegeven door middel van een projectorganisatie die bestaat uit een stuurgroep en een projectgroep. In de stuurgroep hebben twee portefeuillehouders van de gemeente zitting, waarvan er één voorzitter is. Deze stuurgroep heeft echter in het kader van de realisatieovereenkomst geen formeel besluitvormend karakter.

De projectgroep is verantwoordelijk voor de coördinatie van de uitvoering van de in de realisatieovereenkomst afgesproken werkzaamheden. Onder deze projectgroep fungeren diverse werkgroepen, waaronder de werkgroep Financiën. In deze werkgroep zou de financiële beheersing van het project dienen plaats te vinden.

Wij hebben geconstateerd dat deze financiële beheersing gedurende 2021 niet altijd toereikend is geweest. Vanuit de gemeente is tot en met augustus 2021 onvoldoende informatieverstrekking ervaren vanuit de projectgroep. Op basis van gesprekken met verschillende functionarissen van de projectgroep, binnen en buiten de gemeente, hebben wij gesignaleerd dat de samenwerking en cultuur binnen de projectorganisatie en werkgroep Financiën dringend verbetering behoeft. Gezien de omvangrijke financiële risico's waaraan de gemeente onderhevig is, hebben wij hierover reeds onze grote zorgen geuit bij de portefeuillehouder, gemeentesecretaris en concerncontroller. Wel hebben wij geconstateerd dat met de komst van de nieuwe portefeuillehouder Financiën een start is gemaakt om de verhoudingen te normaliseren.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - bevindingen in de processen

Financiële bewaking begint vorm te krijgen

Een belangrijke verbetering in de interne beheersing van het project is het tot stand komen van een financieel dashboard. Dit dashboard is opgesteld door en op initiatief van de gemeentelijke organisatie omdat zij van mening was dat ze onvoldoende werd geïnformeerd door de projectgroep. In het dashboard onder andere zijn de volgende gegevens opgenomen:

- Werkelijke kosten en baten, inclusief een prognose voor de resterende duur van het project;
- Kasritme van de ontvangsten en uitgaven;
- Risico's en onzekerheden binnen het project en hun verwachte financiële omvang. Dit onderdeel dient nog verder ontwikkeld te worden. De paragraaf geeft echter reeds op hoofdlijnen goed inzicht in de omvangrijke financiële risico's voor de gemeente.

Ondanks dat het dashboard nog in ontwikkeling is, juichen wij de toepassing van het instrument toe. Het vormt naar onze mening een goede basis om de financiële beheersing structureel vorm te geven. We raden u aan om het dashboard te verankeren in uw reguliere P&C cyclus. Wel wijzen wij op de kwaliteit van de in het dashboard opgenomen prognoses en verwachtingen. Deze worden op dit moment door de financieel adviseur van de gemeente gedestilleerd uit bestuursvoorstellen en uit de realisatieovereenkomst. Naar onze meningen dienen de prognoses en verwachtingen te worden aangeleverd vanuit de projectgroep op basis van de meest recente ontwikkelingen en gebeurtenissen. Dit vereist een goede samenwerking tussen alle geledingen binnen de projectgroep.

Geen grondexploitatie aanwezig voor het project

De gemeentelijke activiteiten binnen het project zijn niet ondergebracht in een door de gemeenteraad vastgestelde grondexploitatiecomplex, maar verankerd in een afzonderlijk project binnen de financiële administratie. Een belangrijke reden hiervoor is om het risico te verkleinen dat de gemeente door de ondernemerspoort gaat uit hoofde van vennootschapsbelasting. Wij willen u erop wijzen dat het al dan niet openen van een grondexploitatie geen doorslaggevend criterium is voor de belastingdienst bij het bepalen of er sprake is van ondernemerschap in het kader van de vennootschapsbelasting. Belangrijker is de economische realiteit van de activiteiten die de gemeente uitvoert binnen het project. Wij hebben begrepen dat ook uw fiscaal adviseur EFK Belastingadviseurs dit standpunt heeft ingenomen, en dat op dit moment wordt geanalyseerd wat de mogelijke impact is van de vennootschapsbelasting op de financiële resultaten van het project. Wij geven u in overweging om met ingang van het nieuwe boekjaar alsnog een grondexploitatiecomplex door de raad te laten vaststellen. Naar onze mening bevorderen de bepalingen uit het BBV ten aanzien van de interne beheersing van grondexploitatie de informatievoorziening naar de raad, alsmede de algehele financiële beheersing van het project.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - bevindingen in de processen

Mogelijk onjuiste aanvraag subsidie Woningbouwimpuls

Op 15 december 2021 heeft de gemeente Waterland een subsidie toegewezen gekregen van € 6,4 miljoen voor het realiseren van ruim 300 betaalbare (huur)woningen en bovenwijkse voorzieningen op basis van het Besluit en de Regeling Woningbouwimpuls 2020. De realisatie van het opgegeven, woningbouwprogramma is hierbij randvoorwaardelijk voor het ontvangen van de bijdrage. Verantwoording van de subsidie vindt plaats op basis van de bepalingen in Sisa.

Op basis van een gesprek met de projectgroep Galgeriet op 14 januari 2022 en een vervolgesprek hebben wij gesignaleerd dat de subsidieaanvraag mogelijk niet juist heeft plaatsgevonden. Hierdoor bestaat er een risico dat de subsidie dient te worden terugbetaald. Wij hebben de argumenten die aan deze signalering ten grondslag liggen gedeeld met het college en de ambtelijke organisatie.

Om meer zekerheid te krijgen over de wijze waarop de aanvraag tot stand is gekomen hebben wij aanvullende vragen gesteld aan de ambtelijke organisatie en de projectleiding. Ten tijde van het opstellen van deze managementletter hadden wij nog geen (bevredigend) antwoord op onze vragen ontvangen.

Er bestaat een risico op staatssteun

Bij het doorgeven van de subsidie door gemeenten aan derden kan er sprake zijn van staatssteun. Het is daarom goed om juridisch advies in te winnen of het mogelijk is om (een deel van) de subsidie door te storten naar de marktpartijen.

Op basis van de aan ons beschikbaar gestelde informatie is het ons advies om dit niet te doen. Dit zou ook niet nodig hoeven zijn omdat de marktpartijen een eventueel verlies op de betaalbare bestemming zullen doorrekenen in de residuele grondwaarde en hiermee het verlies waarvoor de subsidie bedoeld is bij de gemeente terecht zal komen.

Onze verwonderpunten bij de concept (ver)koopovereenkomst

Gedurende de laatste maanden is voortgang geboekt in het opstellen van een (ver)koopovereenkomst teneinde uitvoering te kunnen geven aan de ontwikkelingsplannen op het Galgeriet. Onder andere willen Partijen in één overkoepelende overeenkomst (in plaats van een koopovereenkomst per fase zoals in de oorspronkelijke REOK beoogd) de (ver)koopvoorwaarden vastleggen voor de gronden en registergoederen in het projectgebied. Deze (ver)koopovereenkomst is inmiddels in concept gereed en is op 17 februari 2022 in de raad behandeld. De belangrijkste wijzigingen betreffen:

- Het mogen realiseren van een Vomar supermarkt in plaats van een AH supermarkt. De vraag is of dit in overeenstemming is met het arrest van de Hoge Raad d.d. 26 november 2021 (Didam-arrest). Tevens is Hoorne Vastgoed een zustermaatschappij van Vomar, waardoor er sprake kan zijn van belangenverstrengeling;
- De gronden dienen voor levering aan Galgeriet B.V. volledig bouwrijp gemaakt te worden. Hierdoor is er volgens het BBV sprake van bouwgronden in exploitatie;
- De opdrachtverlening voor het bouwrijp maken, inclusief aanbesteding van de werkzaamheden, vindt plaats door Galgeriet B.V. Dit geeft een rechtmatigheidsrisico voor de gemeente.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - bevindingen in de processen

Detailbevindingen interne beheersing binnen processen

Zoals eerder aangegeven zullen wij de controle van de jaarrekening vrijwel volledig gegevensgericht uitvoeren omdat de interne beheersing van de organisatie nog niet het vereiste basisniveau heeft voor een meer systeemgerichte controleaanpak. Daarom hebben wij onze bevindingen in de managementletter vooral beperkt om dit basisniveau te bereiken. Desalniettemin hebben wij in hoofdlijnen wel alle processen van de gemeente in kaart gebracht. De bevindingen en aanbevelingen met de hoogste prioriteit voor de interne beheersing en jaarrekening hebben wij hieronder samengevat.

Rechtmatigheid van aanbestedingen is niet geborgd

In 2021 zijn stappen gezet om de rechtmatigheid van de aanbesteding in de organisatie te waarborgen. Dit heeft echter nog niet geleid tot een structurele verankering van rechtmatigheid binnen de organisatie. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat twee medewerkers van het team Inkoop ontslag hebben genomen, waardoor de kennis en ervaring met Europese aanbesteding binnen de organisatie gedurende enkele maanden van het jaar minimaal was.

Wij realiseren ons dat het niet eenvoudig is om het aspect rechtmatigheid binnen de aanbestedingsprocedure structureel te borgen binnen de organisatie. Naast kennis en ervaring speelt ook het gedrag en discipline van uw medewerkers een belangrijke rol. Deze 'zachte' aspecten zijn minder makkelijk (bij) te sturen en te ontwikkelen.

De rechtmatigheidscontrole op de aanbesteding over 2021 zal plaatsvinden in het voorjaar van 2022. Wij zullen eventuele afwijkingen van de wet- en regelgeving opnemen in ons accountantsverslag.

Inkopen en betalen

Veel handmatige administratieve handelingen binnen het proces

Bij het proces van inkopen en betalingen worden veel repeterende administratieve handelingen handmatig uitgevoerd. Een belangrijk voorbeeld hiervan is de verwerking van de bankafschriften in de financiële administratie vanwege het ontbreken van een automatische koppeling tussen de financiële administratie en de bankapplicatie.

Door de handmatige handelingen is het risico op fouten in de financiële administratie hoger. Tevens vergt het aanzienlijk meer tijd dan een geautomatiseerde verwerking met behulp van een koppeling tussen de bankapplicatie en Key2Financiën.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - bevindingen in de processen

Stel een proces op voor de goedkeuring van inkoopfacturen

Een belangrijke rol binnen de financiële functie en interne beheersing van de organisatie wordt ingevuld door de budgetverantwoordelijke medewerkers die de inkoopfacturen goedkeuren voor prestatielevering en betaling. Wij hebben op basis van diverse gesprekken met deze medewerkers geconstateerd dat het niet bij iedereen duidelijk is wat de kaders en verantwoordelijkheden zijn in het proces. Het ontbreekt aan een eenduidige werkinstructie waarin is opgenomen welke werkzaamheden zij moeten uitvoeren bij het goedkeuren van een factuur en welke bewijsvoering voor het vaststellen van de prestatielevering noodzakelijk is. Tevens ontbrak gedurende 2021 een ondergrens voor het formeel vaststellen van de prestatielevering.

Wij hebben de organisatie tijdens onze controle aangeraden om een werkinstructie op te stellen voor de budgetverantwoordelijken waarin minimaal is opgenomen:

- Het bedrag waarboven een expliciete prestatieverklaring noodzakelijk is;
- Binnen welke termijn de prestatieverklaring dient plaats te vinden;
- Welke documenten gelden als bewijsvoering voor de prestatieverklaring;
- De centrale plek waar deze documenten opgeslagen worden, bij voorkeur in Key2Financiën bij de factuur waarvoor het akkoord gegeven wordt.

Wij hebben begrepen dat een dergelijke werkinstructie zal worden opgenomen in de herziene mandaat- en budgethoudersregeling.

Adequaat inzicht in de verplichtingen ontbreekt

Binnen de organisatie is geen contracten- of verplichtingen administratie aanwezig. Het voordeel van een verplichtingen- en contractenadministratie is dat er een beter inzicht ontstaat in de totale financiële positie van de organisatie, de voorspellende waarde ten behoeve van liquiditeitsmanagement wordt verhoogd en het autorisatie- en verwerkingsproces van facturen wordt vereenvoudigd.

Voorgaand jaar is reeds een start was gemaakt met het opzetten van een verplichtingen- en contractenadministratie binnen de applicatie E-suite. De ontwikkelaar van deze applicatie heeft echter aangegeven te stoppen. Derhalve is de verdere ontwikkeling van een verplichtingen- en contractenadministratie voorlopig gestaakt en onderdeel geworden van het strategische IV-plan. Gezien de voordelen van een verplichtingen- en contractenadministratie raden wij u aan om dit een prominente plaats te geven in de verdere ontwikkeling van de IV organisatie.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - bevindingen in de processen

Sociaal domein

Om de prestatielevering door de zorgverleners vast te stellen wordt tot op heden volledig gesteund op de productieverantwoordingen van deze zorgverleners. Hierdoor bent u voor de rechtmatige uitvoering van de processen binnen het sociaal domein, maar ook voor de tijdige afronding van uw jaarrekening, afhankelijk van derde partijen. Deze afhankelijkheid kan worden verminderd door de invoering van (schriftelijke) cliëntervaringsonderzoeken gericht op de kwaliteit en prestatielevering van de zorg. Daarnaast kan de aandacht voor prestatielevering onderdeel vormen van de herbeoordeling van cliënten. Deze methode kan ook gebruik worden om de prestatielevering vast te stellen van zorg die is toegekend door middel van een persoonsgebonden budget.

Om de interne beheersing van uw processen in het sociaal domein te verbeteren raden wij u aan om prioriteit te geven aan het inrichten van het zogenaamde 'mandje' aan controlemaatregelen ter borging van de eigen beheersing van het aspect prestatielevering zodat de afhankelijkheid van accountants van aanbieders beperkt kan worden. Hiervoor verwijzen wij graag naar de door de SDO uitgebrachte notitie Controle interne beheersing Jeugd en Wmo voor gemeenten en accountants. De maatregelen kunnen daarbij tevens dienen ter verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening.

Salarisadministratie

Voor de verwerking van personeels- en salarismutaties is een werkproces aangemaakt in de applicatie E-suite. Op de vorige slide hebben wij reeds aangegeven dat deze applicatie niet langer zal worden onderhouden door de ontwikkelaar. Op dit moment is niet bekend of, en zo ja welk, systeem wordt geselecteerd ter vervanging.

Wanneer er geen nieuwe applicatie operationeel is op het moment dat E-suite wordt stopgezet, dient het proces handmatig te worden uitgevoerd. Gezien het hoge aantal mutaties is dit onwenselijk en foutgevoelig. Derhalve raden wij u aan om tijdig een alternatief systeem te selecteren en in gebruik te nemen.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing

Ontwikkelingen in uw interne beheersing

Verbijzonderde interne controle

IT- audit en data-analyse

Bevindingen in de processen



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Evaluatie interne beheersing - bevindingen in de processen

Huren en Pachten

De verantwoordelijkheid voor het gemeentelijk vastgoed is decentraal in de organisatie belegd, inclusief de registratie en verwerking van verhuurovereenkomsten. Er is geen overkoepelend inzicht aanwezig in deze overeenkomsten. Hierdoor kan de volledigheid van de huuropbrengsten niet worden gewaarborgd.

Tevens is er in de huidige situatie geen eenduidigheid in de inhoud van de overeenkomsten en de registratie van de gegevens, in het bijzonder ten aanzien van voorwaarden en indexatie. Wij hebben geconstateerd dat voor verschillende huurovereenkomsten verschillende indexatiepercentages, verschillende indexatiemomenten en verschillende berekeningsmethodieken worden gehanteerd. Hierdoor is de indexatie van de huurovereenkomsten een complex, tijdrovend en foutgevoelig proces.evens bestaat een risico op het verlenen van staatssteun als huren niet marktconform zijn.

Wij raden u aan om een centrale database op te zetten waarin alle huurovereenkomsten binnen de gemeente eenduidig worden geregistreerd.evens raden wij u aan om enerzijds nieuwe huurovereenkomsten eenduidig op te stellen volgens een vaste standaard, en anderzijds om te onderzoeken of bestaande huurovereenkomsten kunnen worden gestandaardiseerd.

Subsidieverstrekingen

Wij hebben geconstateerd dat het subsidieproces volledig handmatig wordt uitgevoerd met behulp van Microsoft Excel, alsmede dat binnen het proces geen vier-ogen principe is geïntegreerd. Hierdoor is het proces tijdrovend en is er een hoger risico op foutgevoeligheid. Tevens is het bewaken van de rechten en verplichtingen van de gemeente ten opzichte van de subsidieontvanger minder efficiënt mogelijk. Dit komt onder andere tot uitdrukking in het feit dat binnen het subsidieproces geen zichtbare interne controlemaatregelen plaatsvinden op de naleving van de Algemene Subsidieverordening (ASV). Voorbeelden hiervan zijn:

- Er wordt niet gestructureerd vastgelegd en gecontroleerd of door de subsidieontvanger aan tussentijdse rapportageverplichtingen is voldaan;
- In de ASV is opgenomen dat subsidieontvangers voor alle subsidies boven € 50.000 bij de aanvraag tot subsidievaststelling een controleverklaring dienen te overleggen. Er wordt niet gestructureerd vastgelegd en gecontroleerd of aan deze eis is voldaan. Overigens is bij onze controlewerkzaamheden gebleken dat dit inderdaad niet altijd het geval is.

Wij adviseren om een centrale subsidieadministratie in te richten met daarin de verplichtingen per subsidieontvanger, inclusief de naleving ervan. Hierdoor is inzichtelijk of alle verplichtingen uit de ASV zijn nagekomen. Daarnaast zorgt een centrale registratie ervoor dat bij personeelsverloop werkzaamheden makkelijker overgenomen kunnen worden.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Commissies BBV en BADO

Overige ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Actuele ontwikkelingen - rechtmatigheidsverantwoording

Invoering van rechtmatigheidsverantwoording wordt in januari 2022 besproken

Zoals bekend is de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording tot nader orde uitgesteld. Dit houdt in dat wij ook over het boekjaar 2021 een oordeel dienen te geven over de rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Op dit moment is nog onzeker wanneer de rechtmatigheidsverantwoording definitief wordt ingevoerd. De gesprekken hierover worden in januari 2022 hervat. In afwachting van dit besluit werkt de Sectorcommissie Decentrale Overheden van het NBA aan de nieuwe Notitie Accountantscontrole van de rechtmatigheidsverantwoording bij decentrale overheden. Deze notitie zal gemeenten en accountants meer inzicht en geven welke werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden om tot een toereikende (onderbouwde) rechtmatigheidsverantwoording te komen.

Kadernota rechtmatigheid 2022 gepubliceerd

De commissie BBV geeft via de kadernota rechtmatigheid haar visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording van de decentrale overheden. De kadernota rechtmatigheid wordt door de commissie BBV geactualiseerd als de ontwikkelingen daar aanleiding toe geven.

Voor de jaarrekening 2022 is hier aanleiding toe indien de voorgenomen wetswijziging, waarin het afgeven van een verklaring over de rechtmatigheid bij decentrale overheden wordt geregeld, tijdig wordt afgerond. Met ingang van het verslagjaar 2022 wordt dan de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders voor de rechtmatigheid benadrukt doordat het college een verantwoording over rechtmatigheid af moet gaan geven in plaats van de accountant.

De Kadernota rechtmatigheid 2022 gaat dan ook gelden vanaf begrotingsjaar 2022 indien bovengenoemde wetswijziging tijdig wordt afgerond. De Kadernota rechtmatigheid 2022 is [hier](#) te vinden.

Addendum Kadernota rechtmatigheid 2021

Ook voor jaarrekening 2021 is er voor de Commissie BBV aanleiding geweest om de Kadernota rechtmatigheid te actualiseren, omdat een aantal onderdelen uit de Kadernota rechtmatigheid 2022 los staan van de voorgenomen wetswijziging per 2022. De commissie heeft besloten dat deze onderdelen als addendum op de kadernota rechtmatigheid 2018 worden gepubliceerd. Het addendum is [hier](#) te vinden.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Commissies BBV en BADO

Overige ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Actuele ontwikkelingen - commissie BBV en commissie BADO

Notitie paragraaf Bedrijfsvoering gepubliceerd

De paragraaf bedrijfsvoering is sinds de introductie van het Besluit begroting en verantwoording in 2004 een verplichte paragraaf in de begroting en het jaarverslag. In deze paragraaf moet 'ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering' worden gegeven. Deze formulering geeft veel ruimte om gemeente-specifiek invulling te geven aan deze paragraaf. Het bleek dat er een brede behoefte was aan een nadere duiding van de inhoud en reikwijdte van de paragraaf bedrijfsvoering. Daarom heeft de commissie BBV besloten om naast de actualisatie van de Kadernota rechtmatigheid een Notitie paragraaf bedrijfsvoering op te stellen.

In de notitie gaat de commissie BBV in op de eisen die gesteld worden aan de paragraaf bedrijfsvoering. Ook doet ze een aantal aanbevelingen en stellige uitspraken om deze paragraaf verder te optimaliseren. De stellige uitspraken die in de nieuwe notitie staan zijn:

- In de paragraaf bedrijfsvoering wordt, op basis van de kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de gemeenteraad, aanvullende informatie opgenomen over de individueel geconstateerde afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording.
- In de paragraaf bedrijfsvoering beschrijft het college welke actie het onderneemt om de afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

- Niet-financiële onrechtmatigheden in verband met het niet naleven van de bepalingen in de Wet Fido en bijhorende regelingen moeten worden opgenomen en toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

De Notitie paragraaf bedrijfsvoering gaat in per 2022, waarbij de commissie wel aantekent dat de stellige uitspraken en aanbevelingen die geen directe relatie hebben met het invoeren van de rechtmatigheidsverantwoording ook eerder toegepast mogen worden.

De Notitie paragraaf bedrijfsvoering is [hier](#) te vinden.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Commissies BBV en BADO

Overige ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Actuele ontwikkelingen - commissie BBV en commissie BADO

Actualiteiten binnen de Commissie BADO

In de Commissie Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden (BADO) werken decentrale overheden, accountants en het rijk samen om de interpretatie van regels op de terreinen bedrijfsvoering, verantwoording en accountantscontroles toe te spitsen op de praktijk van decentrale overheden. De afgelopen jaren heeft zij over tal van onderwerpen gepubliceerd, zoals de:

- Notitie effecten en risico's voor decentrale overheden vertaald naar de jaarrekening 2020
- Vastlegging en onderbouwing prestatielevering bij inkopen door decentrale overheidsorganisaties
- Notitie Rechtmatigheidsverantwoording
- Notitie grondexploitaties

Momenteel is de commissie BADO bezig met opstellen van een nieuw onderzoeksprogramma, waarin onder meer de volgende onderwerpen een plaats kunnen krijgen:

- Specifieke uitkeringen
- Uniform Control Framework
- Materialiteit in het Bado
- Update notitie over rechtmatigheidsverantwoording

Wij verwachten op deze onderwerpen nadere richtlijnen voor de werkzaamheden van uw VIC en onze accountantscontrole.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Commissies BBV en BADO

Overige ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Actuele ontwikkelingen - overige ontwikkelingen

Uitspraak verplichte openbare verkoop onroerende zaken

Op 26 november 2021 heeft de Hoge Raad uitspraak gewezen over de verkoop van vastgoed door een overheidslichaam. Deze uitspraak roept voor de toepassing in de praktijk vragen op. In ieder geval is duidelijk dat overheidslichamen hun werkwijze bij de verkoop en verhuur van vastgoed moeten aanpassen.

Hoewel de Hoge Raad erkende dat er bij de verkoop van onroerende zaken geen sprake is van een aanbesteding plichtige activiteit, is zij van mening dat overheden het gelijkheidsbeginsel in acht dienen te nemen. Dit brengt met zich mee dat overheden bij bijvoorbeeld de verkoop van gronden, mededingingsruimte dienen te bieden aan potentiële gegadigden. Overheden dienen dit te doen door bij een voorgenomen verkoop een openbare verkoopprocedure te volgen. Voorafgaand aan de verkoop dienen objectieve, toetsbare en redelijke selectiecriteria te worden vastgesteld op grond waarvan de koper kan worden geselecteerd. Deze criteria dienen ook bekend te worden gemaakt.

De praktijk moet uitwijzen hoe het verzekeren van een 'passende mate van openbaarheid' in een voorkomend geval precies moet worden ingevuld. De Hoge Raad geeft hiervoor in deze uitspraak geen concrete richtlijnen. De uitspraak zal echter naar verwachting grote gevolgen hebben, mogelijk ook voor transacties die in het verleden hebben plaatsgevonden. Op dit moment is hierover echter geen duidelijkheid.

Drempelbedrag schatkistbankieren aangepast

De Regeling schatkistbankieren decentrale overheden is met ingang van 1 juli 2021 gewijzigd. Het effect voor gemeente Waterland is dat het drempelbedrag voor het schatkistbankieren zal toenemen van 0,75% naar 2,0% van het begrotingstotaal. Het minimale drempelbedrag neemt toe van € 250.000 naar € 1.000.000. Voor het derde en vierde kwartaal van 2021 dient u uit te gaan van het nieuwe drempelbedrag. Voor de eerste twee kwartalen van 2021 geldt het oude drempelbedrag nog.

Drempelbedragen Europese aanbestedingen 2022-2023 bekend

De Europese Unie heeft de drempelbedragen voor 2022 en 2023 bekend gemaakt. Er is sprake van een lichte verhoging van de bedragen behoudens voor overheidsopdrachten voor sociale en andere specifieke diensten. De bedragen gelden van 1 januari 2022 tot en met 31 december 2023.

De nieuwe drempelbedragen voor gemeenten zijn als volgt:

- Werken: € 5.382.000
- Leveringen: € 215.000
- Diensten: € 215.000
- Sociale en andere specifieke diensten: € 750.000



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Commissies BBV en BADO

Overige ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Actuele ontwikkelingen - overige ontwikkelingen

Effect principeakkoord Cao gemeenten op de jaarrekening

De VNG, de WSGO, FNV Overheid, CNV Overheid en FDO-MHA hebben op 3 november 2021 een principeakkoord voor de Cao Gemeenten en de Cao SGO (samenwerkende gemeentelijke organisaties) gesloten. Afgesproken wijzigingen worden eensluidend en tegelijk doorgevoerd in beide cao's, tenzij anders vermeld. De nieuwe cao's lopen van 1 januari 2021 tot en met 1 januari 2023. Het akkoord wordt definitief na de ledenraadplegingen van de afzonderlijke partijen en bekrachtiging door de afzonderlijke besturen. Dat is op zijn vroegst 27 januari 2022. De belangrijkste aanpassingen in de Cao's zijn:

- Stijging salarissen per 1 december 2021 met 1,5%;
- Stijging salarissen per 1 april 2022 met 2,4%;
- Eenmalige uitkering over het jaar 2021 voor medewerkers die 3 november 2021 in dienst waren van € 1.200 te betalen naar rato van de arbeidsduur;
- Aanpassing minimumsalaris vanaf 1 januari 2022 naar € 14,00 per uur;
- Netto onkostenvergoeding van € 2,00 gedurende 2022 voor de dagen waarop de medewerker volgens afspraak thuis werkt;
- Zes bovenwettelijke vakantiedagen bovenop de 20 wettelijke vakantiedagen met ingang van 1 januari 2023;
- De mogelijkheid om bovenwettelijke vakantiedagen te sparen vanaf 1 januari 2022.

In de jaarrekening 2021 zal uw gemeente er rekening mee moeten houden dat de salarisverhoging over december 2021 en de eenmalige uitkering als last verantwoord moeten worden. De eenmalige uitkering wordt weliswaar in 2022 uitgekeerd, maar wordt toegekend over het jaar 2021. Daarmee ontstaat in het boekjaar 2021 de verplichting tot uitbetaling en zal de last verantwoord moeten worden. De reservering op de balans dient daarbij verantwoord te worden onder de overlopende passiva.

Invoering Omgevingswet wederom uitgesteld

Een belangrijk onderdeel van de invoering van de Omgevingswet is een stabiel en goed werkend Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) voor de sector. Het DSO moet het hart worden van de nieuwe Omgevingswet, waarin instrumenten en regelgeving van verschillende overheden bij elkaar komen en als één loket gaan werken.

Eind januari 2022 kwam tijdens een Bestuurlijk Overleg tussen de minister en de bestuurlijke partners naar voren dat er meer tijd nodig is om te oefenen met het nieuwe stelsel en de stabiliteit van het DSO verder te verbeteren. De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening heeft aangegeven dat de Omgevingswet op een verantwoorde manier wordt ingevoerd en houdt daarom niet vast aan de inwerkingtredingsdatum van 1 juli 2022. Op korte termijn wordt onderzocht welke datum verantwoord is om de Omgevingswet in werking te laten treden. Hierbij gaat het om 1 oktober 2022 of 1 januari 2023.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording

Commissies BBV en BADO

Overige ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Actuele ontwikkelingen - overige ontwikkelingen

Invoering Wet open overheid

Op 5 oktober 2021 nam de Eerste Kamer de Wet open overheid (Woo) en de Wijzigingswet Woo aan, de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo heeft als doel een meer transparante en actief openbaar makende overheid. Daarom kent deze wet de verplichting om uit eigen beweging bepaalde categorieën informatie openbaar te maken. Ook schrijft de wet maatregelen voor om digitale documenten duurzaam toegankelijk te maken.

Gemeenten krijgen na het inwerkingtreden van de Wet open overheid per 1 mei 2022 dan ook te maken met belangrijke nieuwe verplichtingen. Om hen hierbij te ondersteunen, heeft de VNG in samenwerking met advocatenkantoor Pels Rijcken de handreiking 'Van Wob naar Woo' opgesteld. Deze handreiking is [hier](#) te vinden.

Herintroductie verzameluitkering

Met ingang van 2021 zal de verzameluitkering weer in gebruik worden genomen, maar dan voor kleinere bedragen dan dit in 2015 het geval was. De verzameluitkering is een bijzondere vorm van de specifieke uitkering vooruitkeringen voor beleidsthema's met een omvang kleiner dan een grensbedrag. De verzameluitkering heeft een zeer breed bestedingsdoel, namelijk het gehele beleidsterrein van het departement dat de uitkering verstrekt.

Het nieuwe grensbedrag bestaat uit twee elementen: of een grensbedrag van € 1,0 miljoen voor de (gehele) uitkering of een grensbedrag van € 50.000 euro. Als de uitkering een omvang heeft boven € 1,0 miljoen kan gekozen worden voor een specifieke uitkering en maakt het niet uit welk bedrag een gemeente of provincie ontvangt. Als de uitkering lager is dan € 1,0 miljoen kan alleen worden gekozen voor een specifieke uitkering als elke individuele ontvanger minimaal € 50.000 krijgt. Binnenkort wordt het wijzigingsbesluit in het Staatsblad geplaatst en is in de bijbehorende Nota van Toelichting meer te lezen over de redenen waarom voor deze verlaging is gekozen.

Omdat het grensbedrag is verlaagd, en meer geldstromen als specifieke uitkering kunnen worden verstrekt, zal maar een klein aantal geldstromen via de verzameluitkering verlopen. Naar verwachting zal dus maar een klein aantal gemeenten of provincies met de verzameluitkering te maken krijgen. In 2021 zal er alleen vanuit het ministerie van BZK een verzameluitkering BZK worden verstrekt aan een klein groepje gemeenten en provincies. Voor 2022 en verder kunnen ook verzameluitkeringen van andere departementen worden verstrekt. In de SiSa-stukken die de komende tijd worden gepubliceerd, zal aandacht worden besteed aan hoe met deze uitkering moet worden omgegaan bij de besteding van de middelen en bij de verantwoording.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Aandachtspunten afsluitproces jaarrekening 2021

Op basis van onze kennis die wij van de gemeente Waterland hebben verkregen bij onze risicoanalyse, de uitgevoerde interim-controle 2021, actuele ontwikkelingen en overige aandachtsgebieden, onderkennen wij de volgende belangrijke aandachtspunten die van belang zijn voor een efficiënte jaarrekeningcontrole en een tijdige afronding:

- Bij de start van de jaarrekeningcontrole verwachten wij dat de concept jaarstukken gereed zijn en zichtbaar zijn gecontroleerd aan de hand van de checklist jaarverslaggeving en het modelrapport 2021;
- Alle balansposten, transactiestromen en toelichtingen in de jaarrekening zijn voor aanvang van de jaarrekeningcontrole door de gemeente zichtbaar gecontroleerd en eventuele correcties naar aanleiding van deze controle zijn verwerkt in de concept jaarstukken;
- Er is een zichtbare aansluiting gemaakt tussen de financiële administratie en de bronadministraties, bijvoorbeeld ten aanzien van de onroerend zaakbelastingen, omgevingsvergunningen, Wmo en Jeugdwet
- Belangrijkste schattingsposten in de jaarrekening (waardering van het project Galgeriet, voorzieningen, nog te verwachten facturen) zijn bij de start van de jaarrekeningcontrole onderbouwd, zichtbaar gecontroleerd en afgestemd met ons controleteam;
- De lasten in de jaarrekeningen die direct voortkomen uit wettelijke taken die zijn uitbesteed aan andere organisaties, zoals HalteWerk, zijn met deze organisaties afgestemd en akkoord bevonden.

Voorzieningen

Volgens artikel 55 van het BBV dienen in de toelichting op de balans de aard en reden van de voorzieningen, bedoeld in artikel 44 en de wijzigingen daarin, te worden verantwoord. Dit houdt in dat er een uitsplitsing moet worden opgenomen van voorzieningen voor:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten (artikel 44 lid 1a);
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten (artikel 44 lid 1b);
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren (artikel 44 lid 1c);
- de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven (artikel 44 lid 1d).
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (artikel 44 lid 2).

Dit is met name van belang om de aard en bestemming van teveel in rekening gebrachte heffingen transparant te maken. We hebben geconstateerd dat dit in de jaarrekening 2020 niet is gebeurd. Wij raden u om deze uitsplitsing op te nemen in de jaarrekening 2021.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Het project Galgeriet is mogelijk niet juist verantwoord en gewaardeerd in de jaarrekening

In de jaarrekening 2020 is het project Galgeriet opgenomen onder de voorraden als onderhanden werk tegen een boekwaarde van € 10,6 miljoen. Op basis van de voorlopige financiële gegevens is de boekwaarde in de financiële administratie per 31 december 2021 € 15,5 miljoen. De toename is voornamelijk veroorzaakt door het overboeken van het oude bezit van de materiële vaste activa naar het onderhanden werk project.

De classificatie als onderhanden werk in de jaarrekening 2020 is gekozen omdat het project is aangemerkt als grondbank met geringe transformatie. Een dergelijke classificatie is echter niet in overeenstemming met de Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken van de Commissie BBV. Deze Notitie kent een indeling naar grondbanken bestemd voor derden met en naar grondbanken bestemd voor derden zonder transformatie. De mate van transformatie heeft bij deze indeling in beginsel geen effect. Hieronder hebben wij beide classificaties nader toegelicht:

Grondbanken zonder transformatie, bestemd voor derden

Gemeenten kopen en verkopen gronden zonder noemenswaardige transformatie. Deze gronden vallen onder het onderhanden werk (artikel 38 onderdeel b BBV), maar zijn géén bouwgrond in exploitatie. Rente en ambtelijke uren die worden besteed kunnen onder het onderhanden werk tot de vervaardigingsprijs worden gerekend. Een voorbeeld hiervan is de herontwikkeling van de sportvelden in Marken.

Grondbanken met transformatie, bestemd voor derden

Het komt ook voor dat gemeenten gronden aankopen en na enige transformatie (bijvoorbeeld sloophandelingen en enkele werkzaamheden van bouwrijp maken) de grond vervolgens verkopen. Een ontwikkelaar voert vervolgens de resterende werkzaamheden uit om de grond bouw- en woonrijp te maken om uiteindelijk de bouwkavels op de markt te zetten. Hoewel niet volledig wordt voldaan aan de definitie van Bouwgronden in Exploitatie (het is niet de gemeente maar een derde die de grond op de markt als bouwgrond gaat verkopen), wordt in een dergelijk geval de gemeentelijke grondbankactiviteit wel als BIE aangemerkt en ook als zodanig verantwoord en gewaardeerd.

Naar onze mening vallen de grondbanken binnen het project Galgeriet onder deze categorie, aangezien in 2021 diverse sloopwerkzaamheden hebben plaatsgevonden. Dit houdt in dat de boekwaarde van het project in de jaarrekening op een andere regel onder de voorraden dient te worden verantwoord, maar ook dat tussentijds winst genomen zal moeten worden zodra de eerste kavels naar Projectontwikkeling Galgeriet B.V. worden overgedragen.

Wij raden u aan om de financiële consequenties van de herziene classificaties van het project voor de meerjarenraming te bepalen en deze mee te verwerken in de P&C documenten voor het komende jaar.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Onderhoudsvoorzieningen zijn mogelijk in strijd met het BBV

De vorming van de onderhoudsvoorzieningen vinden plaats op basis van de bepalingen in het BBV, in het bijzonder hoofdstuk 7 van de Notitie Materiële vaste activa.

Lasten van groot onderhoud kunnen in het jaar van ontstaan ten laste van een vooraf gevormde voorziening worden gebracht (artikel 44 lid 1c BBV). Een dergelijke voorziening wordt door de raad gevormd, op grond van de financiële verordening artikel 212 Gemeentewet, om de lasten groot onderhoud over meerdere begrotingsjaren te egaliseren. De voorziening wordt, voorafgaand aan de onderhoudsactiviteiten, systematisch ten laste van de exploitatie gevoed met zodanige bedragen dat de voorziening over de gehele looptijd genomen voldoende is voor het bekostigen van de uitvoering van het groot onderhoud. Indien een voorziening is gevormd dan moeten de onderhoudslasten direct ten laste van de voorziening worden gebracht. Deze lasten mogen niet via de exploitatie worden geboekt.

Lasten van groot onderhoud kunnen alleen dan ten laste van een gevormde voorziening worden gebracht indien er een recent beheerplan van het kapitaalgoed aanwezig is. Hieraan zijn door de BBV de volgende eisen gesteld:

- Voorzieningen die vooraf worden gevormd om lasten van groot onderhoud gelijkmatig te verdelen over meerdere begrotingsjaren, kunnen alleen met instemming van de raad ingesteld en gevoed worden op basis van een recent beheerplan;
- Onder recent beheerplan wordt een beheerplan verstaan van maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar. Deze vijf jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord is in de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' van de begroting en de jaarstukken;
- Tussentijdse bijstelling van het beheerplan binnen de vijf jaar is verplicht indien een belangrijke afwijking is opgetreden in de staat van het onderhoud.

De hoogte van de periodieke toevoeging aan de voorziening wordt derhalve bepaald op basis van een recent (meerjarig) beheerplan. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de lasten gelijkmatig worden verdeeld over een langere periode. Hoe langer de gehanteerde periode waarover de jaarlijkse storting wordt berekend, bijvoorbeeld een periode van 10 jaar, hoe meer er sprake is van het egaliserende karakter van de voorziening. De toevoeging dient minimaal gebaseerd te zijn op de onderhoudslasten die in het beheerplan zijn opgenomen voor het begrotingsjaar plus de drie jaren van de meerjarenraming.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Vooruitblik jaarrekeningcontrole

De omvang van de voorziening, rekening houdend met de jaarlijkse toevoegingen, moet toereikend zijn om het toekomstig geplande groot onderhoud op elk moment in de tijd ten laste van de voorziening te kunnen brengen. Een onderhoudsvoorziening kan op basis van een geactualiseerd beheerplan te laag zijn. Een eenmalige toevoeging om de voorziening op het gewenste peil te brengen is niet toegestaan want dit past niet bij het doel van egalisatievoorzieningen, namelijk het egaliseren van lasten in de exploitatie. Het te lage bedrag in de onderhoudsvoorziening moet worden aangevuld door de jaarlijks in de begroting geraamde stortingen zodanig te verhogen, via begrotingswijziging, zodat de voorziening over de gehele looptijd genomen weer toereikend is voor het bekostigen van de uitvoering van het onderhoud.

Tijdens onze interim-controle hebben wij geconstateerd dat de onderhoudsvoorzieningen ook worden gebruikt ter dekking van klein en regulier onderhoud. Dergelijk onderhoud dient volgens de BBV echter direct ten laste van het resultaat te worden verantwoord. Tevens hebben wij geconstateerd dat de voorzieningen worden geraamd op basis van de looptijd van het beheerplan en niet op basis van de onderhoudscyclus van de kapitaalgoederen. Hierdoor is het risico aanwezig dat de voorziening niet toereikend is om het toekomstig geplande groot onderhoud op elk moment in de tijd ten laste van de voorziening te kunnen brengen zoals de BBV voorschrijft. Hierdoor kan het voorkomen dat er niet verwachte additionele dotaties noodzakelijk zijn aan de voorziening.

Zo zijn in de jaarrekening 2020 de volgende onderhoudsvoorzieningen verantwoord die mogelijk niet toereikend zijn:

- Wegen: € 3.483.000
- Bruggen en tunnels: € 3.024.000

Wij raden u aan om in voorbereiding op de jaarrekening 2021 kritisch te analyseren of de onderhoudsvoorzieningen volledig voldoen aan de bepalingen in het BBV, in het bijzonder ten aanzien van de aanwezigheid van regulier onderhoud en het bepalen van de kosten op basis van de daadwerkelijke onderhoudscyclus van de kapitaalgoederen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de meest recent financiële vertaling van de door de raad goedgekeurde beheerplannen.

Heffingen zijn mogelijk niet maximaal kostendekkend

In overeenstemming met artikel 229b van de Gemeentewet mogen heffingen maximaal kostendekkend worden vastgesteld. Deze beoordeling vindt plaats op basis van de geraamde baten en lasten. Het is toegestaan om de bijdragen van derden (baten tarieven) in te zetten ten behoeve van tariefegalisatie. De middelen worden dan op begrotingsbasis gedoteerd aan een voorziening ex artikel 44 lid 2 BBV (zie ook de [vooruitblik op de jaarrekeningcontrole](#)). Er moet extracomptabel worden aangetoond dat deze middelen binnen een redelijke termijn ingezet worden ter bestrijding van de lasten waarvoor een heffing is opgelegd.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Wij hebben op basis van de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2025 geconstateerd dat voor zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing gebruik wordt gemaakt van egalisatie van tarieven. Naar aanleiding van de paragraaf lokale heffingen en de Notitie Lokale Heffingen van de Commissie BBV hebben wij de volgende signaleringen:

- In de berekening van de kostendeckendheid van beide heffingen wordt de mutatie in de voorziening meegenomen in het getoonde dekkingspercentage. Voor het inzicht in de daadwerkelijke kostendeckendheid dat de BBV wenst raden wij aan om ook het dekkingspercentage zonder de mutatie in de voorziening te benoemen;
- De kostentoerekening aan de wettelijke taken waarvoor heffingen in rekening worden gebracht is voor het laatst beoordeeld in november 2016 door een externe partij. Wij hebben begrepen dat de huidige tarieven nog steeds worden berekend op basis van de systematiek uit 2016. Om te beoordelen of de huidige situatie nog steeds aansluit op de situatie in november 2016 ontvangen wij graag voor de controle van de jaarrekening 2021 een gedetailleerde berekening van de werkelijke kostentoerekening, inclusief overhead en BTW;.
- In de berekening van de rioolheffing en de afvalstoffenheffing wordt een deel van de overhead toegerekend. Uit de paragraaf Lokale heffingen blijkt niet op welke wijze deze toerekening plaatsvindt. Wij raden u aan om dit door de BBV gevraagde inzicht vanaf de jaarrekening 2021 op te nemen in de paragraaf Lokale Heffingen;

- In de begroting tot en met 2025 is een structurele dotatie zichtbaar aan de voorziening afvalstoffenheffing. Op basis van deze projecties zou de voorziening afvalstoffenheffing oplopen naar een bedrag van € 0,6 miljoen. Dit is een indicatie dat deze middelen binnen een redelijke termijn ingezet worden ter bestrijding van de lasten waarvoor de heffing is opgelegd. Hierdoor is het tarief mogelijk te hoog vastgesteld en hiermee voor het deel boven de kostendeckendheid onrechtmatig. Hierbij valt op dat de baten en lasten in de begroting niet volledig overeenkomen met het Kostendeckingsplan Afval 2021-2015 dat op 6 oktober 2020 in de gemeenteraad is behandeld.;
- Tevens is zichtbaar dat structureel een bedrag van € 140.000 wordt onttrokken uit de voorziening rioolheffing. Er is echter niet inzichtelijk wat de aard en oorzaak is van de structurele onderdekking op de rioolheffing en hoe de totale voorziening Riolering per 31 december 2020 is opgebouwd. Dit is van belang om te kunnen bepalen op welke wijze de kostendeckendheid van rioolheffing berekend dient te worden. Hiervoor verwijzen wij graag naar hoofdstuk 5 van de Notitie Lokale Heffingen van de Commissie BBV. Wij raden u aan om in de voorbereiding van de jaarrekening 2021 de voorziening Riolering uit te splitsen naar aard en oorzaak ervan.



Belangrijkste
boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Investeringskredieten mogelijk niet meer benut

Investeringsbudgetten worden door de raad vastgesteld, hetzij via de vastgestelde begroting, hetzij via een afzonderlijk besluit van de raad. Op basis van de Gemeentewet is er een actieve informatieplicht van het college aan de raad. Wanneer toegekende budgetten (investeringskredieten) niet (kunnen) worden benut, is het aan de raad om te besluiten wat er met de restantkredieten gebeurt.

Om te voorkomen dat investeringsbudgetten keer op keer door middel van een begrotingswijziging worden opgevoerd, kunnen hierover afspraken met de raad worden gemaakt. In de financiële verordening of in de notitie Investeringsbudgetten kan worden opgenomen hoe lang een investeringsbudget open kan worden gehouden voordat deze vrijvalt. Met deze afspraak wordt duidelijk dat investeringsbudgetten die langer dan X jaar uitlopen vrij vallen. Indien het investeringsbudget toch nog langer nodig is, moet het college dit aan de raad voorleggen door middel van een budgetvoorstel. In de financiële verordening of de notitie investeringsbudgetten kan bijvoorbeeld het volgende worden opgenomen:

- Het aantal keer dat een investeringsbudget overgeheveld mag worden;
- Dat overheveling van een budget alleen is toegestaan om de met de raad afgesproken prestaties na te komen.

Wij hebben geconstateerd dat op het moment van onze interimcontrole er sprake was van een fors aantal openstaande investeringskredieten. Een deel van deze kredieten is twee jaar of ouder. Wij hebben begrepen dat niet voor alle openstaande kredieten op dit moment concrete investeringsplannen aanwezig zijn. Daarnaast signaleren wij dat de huidige capaciteit in medewerkers en middelen van de organisatie wellicht te beperkt is om alle openstaande kredieten binnen afzienbare tijd te kunnen benutten. In de financiële verordening zijn geen bepalingen opgenomen op welke wijze met dergelijke kredieten omgegaan dient te worden.

Wij raden u aan om voorafgaand aan het opstellen van de jaarrekening 2021 een kritische analyse te maken van de openstaande kredieten en deze te prioriteren op basis van een realistische capaciteitsplanning. Wij raden aan om in overleg met de gemeenteraad te bepalen op welke wijze omgegaan dient te worden met kredieten die niet in 2022 zullen worden benut. Tevens raden wij u aan om een bepaling in de financiële verordening op te nemen op welke wijze in het vervolg met kredieten omgegaan dient te worden die niet benut (kunnen) worden.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT)

Op 1 juni 2021 is de "Regeling Controleprotocol WNT 2021" in de Staatscourant gepubliceerd. Het controleprotocol 2021 is ten opzichte van het controleprotocol 2020 beperkt gewijzigd. De belangrijkste wijzigingen, welke mogelijk impact hebben op uw organisatie, betreffen:

- Het generieke bezoldigingsmaximum is verhoogd naar € 209.000 (2020: € 201.000);
- Voor 2021 gelden voor externe topfunctionarissen hogere maxima dan voor 2020. De maxima per maand waarin is gewerkt zijn:
 - Voor de eerste zes maanden: € 27.700 (2020: € 26.800);
 - Voor de tweede zes maanden: € 21.000 (2020: € 20.300);
 - Met een maximum van € 199 (2020: € 193) per uur.

SiSa-bijlage verantwoordingsinformatie 2021 beschikbaar

Gemeenten en provincies moeten elk jaar aan de Rijksoverheid melden of en hoe ze het geld hebben besteed. Dit doen zij via de methodiek SiSa (Single information, Single audit). Om ontvangers te helpen bij het bepalen van de specifieke uitkeringen of de provinciale middelen waarover zij in enig jaar verantwoording moeten afleggen, stelt het ministerie van BZK als service per jaar, aan de hand van informatie van verstrekkers van de uitkeringen, de zogenaamde verantwoordingslijst op. Elke ontvangende medeoverheid kan in de verantwoordingslijst zien over welke specifieke uitkering(en) of provinciale middelen moet worden verantwoord. Op 3 december 2021 heeft de Rijksoverheid de SiSa-bijlage verantwoordingsinformatie 2021 in concept ter beschikking gesteld. Deze kunt u [hier](#) vinden.



Belangrijkste boodschappen



Aard en reikwijdte controle



Evaluatie interne beheersing



Actuele ontwikkelingen



Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Vooruitblik jaarrekeningcontrole

Planning eindejaarscontrole 2021

Nu de interim-controle is afgerond, zullen wij ons samen met de organisatie de komende maanden gaan richten uit het uitvoeren van de werkzaamheden in het kader van de eindejaarscontrole. De planning van onze werkzaamheden ziet er als volgt uit:

Afspraak	Verantwoordelijke		Deadline
	Qconcepts	Gemeente	
1 Lijst op te leveren specificaties eindejaarscontrole aanleveren	●	○	24 januari 2022
2 Tussentijdse afstemming gebeurtenissen en transacties met een significant effect op de jaarrekening	●	●	10 maart 2022
3 Start controle project Galgeriet	●	○	10 maart 2022
4 Volledige oplevering uitgevoerde verbijzonderde interne controles, inclusief dossiervoering	○	●	28 maart 2022
5 Oplevering jaarrekening, inclusief volledig balansdossier	○	●	28 maart 2022
6 Start controle jaarrekening	●	○	28 maart 2022
7 Bespreken controlebevindingen met ambtelijke organisatie	●	●	18 april 2022
8 Start controle prestatielevering Sociaal Domein en Tozo (HalteWerk)	●	○	9 mei 2022
9 Review werkzaamheden accountant HalteWerk	●	○	n.n.b
10 Bespreken controlebevindingen met portefeuillehouder	●	●	n.n.b
11 Bespreken controlebevindingen in auditcommissie	●	●	13 juni 2022

Qconcepts

Reitscheweg 45
5232 BX 's-Hertogenbosch

t +31 (0)73 - 61 32 510

e info@qconcepts.nl

i qconcepts.nl

